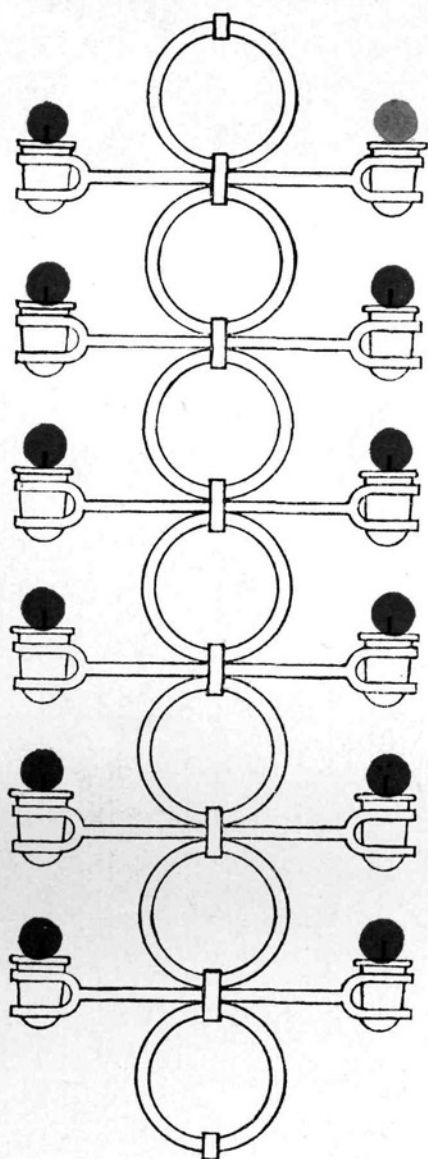

19 1 37
ŽENSKI LIST

V II G R E D

»VIGRED«, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—. Za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.—.

Izdaja konzorcij »Vigredi« (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova c. 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Požanel) in upravništvo Masarykova cesta 12, Vzajemna zavarovalnica. Telef. št. 3519. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah. Za tiskarno odgovarja Jožef Godina C. M.

Sklep uredništva 1. dan prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaročenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine »Vigredi« in priloge, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede naročil, reklamacij in naročnine pa na upravo »Vigredi«, Ljubljana, Masarykova cesta 12.

VSEBINA 1. štev. »VIGREDI«: Vodnik v novo leto (Vital). — Na sveti večer (A. Galetova). — Sneg. Novo rojstvo (L. Fajdiga). — Lojzina zadnja noč (D. Beloglavec). — Ruska žena (Vitko). — Pesem (A. Galetova). — Sestra Dragica († Tilka Lamprechtova). — Terezija Košir (A. Marija). — Delavka (V. D.). — Najlepši božič (Pavel Bobnar). — Dekletova pomlad (Dr. Marg. Csaba — Lovšin). — Božično pismo (F. Gruđen). — Po trnju do cvetja (F. Majdič). — Dekliška KA. — Po ženskem svetu. — Žena v domu.

Vse one, ki ne mislijo postati naročniki, pa so prejeli 1. št. Vigredi, vljudno prosimo, da nam to številko vrnejo. Rabimo jo za nove naročnike, ki se prijavljajo. Uprava

VIGRED

ŽENSKI · LIST

LETO XV.

LJUBLJANA, 1. JANUARJA 1937

ŠTEV. 1.

Vital:

Vodnik v novo leto

Učlovečil se je, da bi rešil svet, da bi odkupil vse ljudi vseh dežel in vseh vekov, dobre in slabe, bogate in uboge.

Rodil se je v hlevčku in na križu je umrl, nobene druge besede ni izgovoril, ki bi ne izražala velike ljubezni do vseh ljudi. Ničesar ni storil, kar bi ne izražalo dobrote, sočutja, pomoči in tolažbe. Bil je več kakor človek — B O G je!

Imel je mater, kakor mi ljudje, toda deviško mater — M A R I J O !

Ni imel takšnega očeta, kakor mi, toda kljub temu je imel očeta — B O G A !

Vse veke in vse dni je edinorojeni S I N B O G A O Č E T A !

Bog in človek, rešenje, odkupljenje, dobrota in ljubezen — J E Z U S K R I S T U S !

Ako prebiraš Njegovo življenje, boš videla, da se Njegova dobrota izraža in razodeva na vsaki strani: v Njegovem rojstvu, življenju, čudežih, naukah, smrti, vstajenju ...

Gospodar neba in zemlje! Samo O N more dati svetu, vsem ljudem mir, zadovoljstvo in srečo!

To je naš V O D N I K , J E Z U S K R I S T U S — sama ljubezen, resnica in pravica!

Ž I V E L K R I S T U S K R A L J — N A Š V O D N I K !

Vsem naročnicam
in čitateljicam iskren
božični pozdrav in srečno
pot ob roki tega
VODNIKA
v novo leto 1937!
Uredništvo in uprava.

Na sveti večer

Sneži, sneži. Stara imata toplo zakurjeno peč. Kakor da se jima je vrnila mladost, sta danes. Oči se jima svetijo kot pred šestdesetimi leti. Jaslice delata. Odkar živita skupaj, jih vsako leto naredita. V onem kou jih naredita, kjer je stala včasih polica, ki je hranila vsa pisma in šolske zvezke od obeh. Ona odloča, mož potrjuje, dokler niso jaslice postavljene. Veselita se pastirčkov, njihovih svežih obrazov, zvutih las, izbranih darov in ko devljeta sveto Družino v hlevček, sta oba solzna.

Dete je le dete. Nikoli ga nista imela. Dolgo sta ga čakala, tako dolgo, da sta osivela. Vendar ni bilo nikoli glasne tožbe, nikoli prepira. Vdano sta slonela drug ob drugem do danes, ko se jima čudovito dostikrat sanja, da bosta odmrta.

Ali dajala sta vselej rada. Vsem ubožcem sa podarila enako vsotico in se veselila, ko so siromaki preštevali na dlani njun denar. To ve božje Dete. Saj se jima tako milo smehlja iz jaslic.

Še angela na žimo! Tako in je vse. Drevi prižgeta olje in bo vso noč rdeče svetlo.

Nekdo potrka komaj slišno. Pred vrati je žena z otrokom. Zelo lepa je. Le koža ji je višnjevkasta od mraza. Obleka pa tenka, izprana, oči ob-jokane. V predpasniku, v borem predpasniku ima zavitega prav drobnega oročička.

»Pogrejte naju, prosiva prav lepo.«

»Kaj naj ji dam?« vprašuje gospa.

»Tisto ruto ji daj, ki so ti jo molji pokvarili,« svetuje mož in že teče pred njo odpirat omaro.

Gospa ogleduje in pomišlja: »Kaj ni še dobra? Škoda jo je.«

»Kar daj jo.«

»Jo dam.« Veselo teče k vratom. »Náte, uboga žena, zavijte se in pogrejte se.«

»Ali bi smela samo malo k peči? Vsa sem prezebla. Bi? Zavoljo malega:«

»K peči?« se obrne gospa k možu.

»Morda ima uši. Pusti jih na stolu, v preprogi. Kaj bomo potem? Ni-koli jih ne odpraviva. Dala si ji ruto. Daj ji še denar, pa naj se gre pogret v gostilno.«

»Tako, náte še tole, pa se pogrejte v gostilni.«

Žena se zahvaljuje na pragu. Zobje ji šklepetajo ko govori in od časa do časa se vsa strese.

Vrata se zapro.

Zunaj sneži, sneži. Pri topli peči molčita stara. Nekaj ni bilo prav. Če bi bilo vse večere prav, nocoj ne, ne. Nobeden ne zna povedati besede. Tiha groza naletava v njuni srci.

Ko se zmrači popolnoma, prižgeta olje in vidita, da se je angel na žimi obrnil v kot. Spogledata se, naslonita se drug na drugega in jokata kot otroka ...

Lojze Fajdiga:

SNEG

Pada sneg, pada, belijo se polja, hribine,
kmalu bo vse pokrila mehka odeja;
moja duša brez nad doživlja spomine,
gozd zaječi: zlomila se težka je veja.

Lojze Fajdiga:

NOVO ROJSTVO

Obudi me, v ljubezni mrtvó,
osrči me, omahujočo vso,
potolaži me, žalostno,
objemi, Dete, še ovčko to,
in daj, da ovčka zdaj vsa božja,
dobra in vesela bo. Amen.

Beloglavec Draga:

Lojzina zadnja noč

Na vrhu sloni ob cesti drobna borna kočica, vsa zasnežena, ter gleda z majhnimi pohlevnimi okenci v zimski mrak, ki iztega svoje mehke roke iz mokre globeli gori proti njej. V izbici, kjer je tesno in zaduhlo, lije motna luč rumenkast nemir na prhlo pohištvo, na veliko ognjišče, na sključeno starko poleg ognjišča. Motna je luč, slabotna in tresoča se ko da ji primanjkuje olja. Slabotna in tresoča je tudi stara ženica, ki prebira začrnel molitvenik. Pozna že sleherni molitvico, saj čita iz stare knjige večer za večerom, včasih pozno v noč, ker stare utrujene oči ne najdejo spanja. Med molitvami so vpletene pesmi, ki jih je Lojzka nekoč pela. Da, nekoč ... Nocoj gleda liste s posebno ljubeznijo, kakor gledamo obledele spomine dobrih znancev in nam poje v duši težka beseda slovo.

Čudno je danes Lojzi. Kakor da je na visoki gori in se iz višine razgleduje po spominih; vsi so čedni, a malenkostni, mali, obledeli. Vele roke omagajo, neslišno zdrsi molitvenik na tla. Lojzi pa je, ko da ji leži v naročju debela knjiga z naslovom: »Tiho življenje«.

In lista.

Tam v vrhu, kjer stoluje sveti Pankracij in varuje gorice onstran ter gozdove tostran, so pri Počkanovih dobili Lojziko. Lojza vidi mali kričeči sveženj, ki mu je najbrže usojeno, da umre gladu, kajti mati je bolna, težko bolna. V zapuščenem kotu Radla pa se takrat o umetni dojenčkovi prehrani še nikomur ni sanjalo. In tako je Lojzika jokala v prvi bridkosti življenja. A dobrotna dlan Previdnosti je varovala Lojziko in mater.

Mine košček dogodkov in temu koščku pravimo: čas. Drobno dekletce hodi v uro oddaljeno remšniško šolo. Brihtna je Lojzika. Dobro čita, lepo piše, najraje prepeva.

Leta minejo. V prvi pomladi življenja je izpregovorilo srce. Rahlo, ko v odsvitu slutnje grenke sreče. A v spoznanju je ostala bridkost. Takrat se je bila Lojza odločila za najvišjo pot življenja: za odpoved.

In ta pot je ozka, a ni ji trda; le tiha, tiha. Bel praznik je bil njenemu srcu dan, ko je obljubila v farni cerkvi sv. Jurija vedno dveišstvo.

Potem vsa dolga vrsta let ... Kaj je bilo v njih velikega, mogočnega, da bi ji pretreslo dušo do dna, jo vzpelo v pogonu strasti kvišku ter jo treščilo v molk obupa? Nič. Služila je duhovnim gospodom kakor dobra Marta, pela je na koru, a v njeni pesmi ni bilo ihtenja neutešenega hrepenjenja, ne vriska bolesti; njene pesmi so bile tiha, vdana molitev. Njen glas je bil čist ko srebro in zvoki so se razlili po cerkvi ko kadilo.

Prikradla se je starost in razglasila strune v grlu, oslabele roke ter odkazala Lojzi izbico v mežnarijski koči blizu cerkve.

Lojza lista; lista v knjigi tihega življenja ter premišljuje, kako dolgo je že tu. A misli so nocoj tako težke, spomini čudovito zamotani, zavozlani. Le ena misel ji je jasna: Vrhunca svojega življenja še ni doživela. Torej še pride. Nekaj veliko-lepega se mora dotakniti njene duše, jo napolniti s srečo, ki ji ni besede. V upanju ji zažare dva in osemdesetletna lica in krog brezzobih ust ji drgeta blažen smehlaj.

V tem zabrne zvonovi, vabeč k jutranji maši ter predramijo Lojzo. Začudeno se ozira: »Torej vso noč sem prespala sključena poleg ognjišča!« Hiti se umivat; voda ji za hip osveži čelo in oči, a starkine roke so trudne, brez moči in brez občutka. Prsti so okorni ko leseni, ko razvozlajo ruto ter ogrnejo sivi stari plet. Plamenček v svetilki še brli, a ves hladen je in modrikast.

Lojza se pritipa do vrat. Preden jih utegne odpreti, jo ustavi topa bolečina krog srca. Vsa leva stran postaja mrzla in brezčutna. V glavi ropoče sto koles. »O, Bog! Za hip v posteljo, saj bo takoj odleglo!« V postelji prenehajo bolečine.

Iz čudovite bele dalje lije svetloba, topla, mehka. V svetlobi valovi godba, ki odpira srce, da ga napolnjuje s srečo, ki ji ni besede.

V objemu neskočne večne sreče vzdrhti staro telo ter vztrepeče enkrat, dvakrat, trikrat. Plamenček v svetilki vztrepeta: enkrat, dvakrat, trikrat. In ugasne.

Leopold Layer (1752—1828): Rojstvo Gospodovo (župnišče v Kranju.)

RUSKA ŽENA

Boljševizem, ki je skušal vsaj preobraziti in izpremeniti lice Rusiji in preko Rusije ostalemu svetu, ni pozabil na ženo. Tudi žena je bila važna postavka v njegovem materialističnem sistemu, del temelja, na katerega je skušal zidati novo zgradbo, novo družbo, ki se pa v zadnjem času, kakor vidimo in slišimo, močno krha in lomi.

Naštel bi lahko celo vrsto odlokov, uredb in zakonov, ki se tičejo žene in prizadevajo ženo v njenem življenju, razvoju in poklicu, a omejil se bom le na nekaj najvažnejših in za naše razpravljanje pomembnih uredb. Predvsem naj omenim tu uredbo, ki je uredila zakonsko življenje in pa uredbo, s katero je bilo uzakonjeno odpravljanje plodu. To sta gotovo tudi dve uredbi, ki sta rusko ženo najbolj prizadeli in vplivali na izkristaliziranje značaja ruske komunistične žene in komunističnega gledanja na ženo.

Ne bom našteval več posameznih odredb uredbe o zakonskem življenju — najvažnejše je gotovo to, da je postal s to uredbo že zakon dogovor med moškim in žensko, da bosta skupaj živela in te tako imenovane zakonske zveze ni bilo treba nikjer prijaviti, če se to ni zdelo nujno potrebno »zakoncema«. Prijavita jo lahko na posebnem uradu za sklepanje zakonov »zakonca«, ki se jima pač zdi takšna nepotrebna ceremonija primerna in potrebna. Prav tako je pa postala s to uredbo zelo enostavna ločitev zakona, saj je bilo treba le, da je zahteval eden sam član te zakonske zveze ločitev in urad za ločitve je brez nadaljnega zakon ločil, nakar sta se lahko ločenca znova v istem trenutku združila v novo »zakonsko zvezo« z drugo osebo.

S tem je gotovo veličina, pomen in vrednost zakona izginila in zabrisana je bila odgovornost, ki jo zakonska zveza zakoncema nalaga. Nič ni torej čudnega, če mati večkrat ni vedela, kdo je oče njenemu otroku in je tožila ali bolje zahtevala alimente za otroka hkrati od treh ali celo več mož. Čudnega pa tudi ni nič, ako je mati takšnega otroka enostavno zavrgla in se ni zmenila več zanj. Seveda je bilo s tem uničeno družinsko življenje; sicer je pa bil to namen boljševikov, saj komunistka Kolontajeva piše v svoji knjigi, ki je izšla leta 1920. sledeče: »Družina ni več potrebna! Ni več potrebna državi, ker domače gospodinjstvo odteguje ženo koristnejšim poslom v produkciji. Družina pa tudi ni več potrebna članom družine, ker je vzgojo otrok prevzela država. Na mesto stare družine se oblikuje nov družabni tip med možem in ženo: tovariška zveza dveh svobodnih, enakih, neodvisnih proizvajalcev, članov socialistične družbe.«

V resnici so proglasili ženo za enakopravno možu in jo s tem izvabili od domačega družinskega ognjišča, kjer je njena prva in največja dolžnost udejstvovanja in jo postavili v vrvež življenja in borbo za vsakdanji kruh. Posledice tega jasno opazamo in mirno lahko rečemo in trdimo, da je prav to vzrok stotisočim ubogih in zapuščenih otrok, ki se iz dneva v dan potepajo po širni Rusiji. Vzgoja, ki jo je prevzela država, je tako slaba, tako

pomanjkljiva, da je Buharin, ta veliki boljševiški ideolog, sam dejal, da so državna mladinska zavetišča *prava visoka šola za razbojništvo*.

Svobodna ljubezen bi naj bila ono mamilo, ki naj napravi boljševizem privlačen in sladek. Komunistka Smidovič piše v ruskem boljševiškem uradnem listu »Pravdi« takole o ruskem dekletu-komunistki: »Vsaka kom-somolka (mlada komunistka), vsaka študentka, vsaka delavka, ki si jo je blagovolil izbrati kakšen kolega za svojo uporabo, se mora brezpogojno in brez obotavljanja vdati, *drugače ni vredna, da nosi ime — komunistka!*«

Še strašnejše pa je boljševiško pojmovanje zakona v stališču in odnosu do kličočega življenja, do še nerojenega otročiča. V Rusiji lahko vsaka žena v treh mesecih po spočetju zahteva odpravo plodu in zdravnik ji te zahteve ne sme odkloniti. Popolnoma je razumljivo, da so se ruske žene, posebno one, ki so izgubile vsako dostojanstvo matere, te »ugodnosti« v velikem številu posluževale. Zdravnica dr. Summershill je rekla v nekem svojem govoru, da pozna v Moskvi zdravnika, ki je leta 1934. izvršil nad 12000 takšnih operacij in tako torej ubil nad 12000 popolnoma nedolžnih, še nerojenih otrok! To je gotovo posebna pridobitev boljševizma in boljševiškega gledanja na zakon in družino. Razumeli pa bomo tudi prizadevanje nekatereh krogov pri nas, ki so se v zadnji dobi kaj živahno in močno zavzemali za uzakonjenje splavljenja iz tako imenovanih »socialnih« potreb.

V Rusiji enako ni nezakonskih mater in nezakonskih otrok, kajti z zakonom o družinskem življenju je legalizirano priležništvo in je s pravnim zakonom enakovredno in izenačeno.

Vse to je rusko ženo degeneriralo, jo ponižalo in jo prizadelo v dno duše. To neurejeno, nemoralno in tako čudno, včasih nesmiselno življenje ji je vtisnilo popolnoma poseben pečat in značaj, tako da lahko trdimo, da danes tudi ruska žena (razen kmetske!) nima več smisla za pravo družinsko življenje in vzgojo otrok, čemur je žena v prvi vrsti namenjena. Tudi na drugi strani se ruska žena ni znašla, tako da danes v veliki večini ne pomeni nič ne tu in ne tam. Zato so nam lahko lep vzgled ruske učiteljice, ki imajo po svoji službi neko določeno nalogo, neko polje popolnoma ženskega udejstvovanja pred seboj, a kljub temu se ne znajdejo v tem življenju in dolžnostih ter se raje, kakor pravijo boljševiški listi sami, prostituirajo in ubijajo. Ne samo učiteljice tako, tudi drugi sloji ruskih žena se vdajajo danes uživanju, razvratnostim in pohotnostim. Kajti iztrgane so iz svojega pravega miljeja, v novem življenju in razmerah se pa ne morejo in ne znajo znajti in orijentirati, kajti tu, v javnem življenju ni za njih, vsaj za večino ne, pravega mesta udejstvovanja.

V zadnjem času so začeli boljševiki tu z reformiranjem. Zaščitili so na svoj način družinsko življenje in opažamo lahko večkrat v govorih boljševiških mogotcev, da se zavzemajo in priporočajo krepotno in urejeno družinsko življenje. Toda s tem se še ruska družinska politika ni nič spremenila!

Rusija danes rabi tri milijone vojakov in nastalo je pereče vprašanje, kje naj te vojake vzame. Azijatske dežele ne morejo rekrutirati toliko ljudi.

Dejstvo pa je, da vsa porevolucijska Rusija ni rodila toliko zdravih, za vojno službo primernih ruskih fantov. Posledica boljševiškega pojmovanja zakona, družine in žene! In sedaj naj bo zopet žena tista, ki bo rodila boljševiškim generalom krepke, zdrave, močne in za vojno službo primerne in pripravne fante!

Ni torej izšla uredba o družinskem življenju zato, da bi uredila družinsko življenje in stališče žene, da bi vrnila vrednost družini in zakonu, temveč zato, da bodo družine one osnovne celice, ki bodo ruski armadi rekrutirale toliko in toliko primernih vojakov vsako leto.

Boljševiško gledanje na ženo, družino, zakon in zakonsko življenje je krivo, da danes ruska žena takorekoč ne pomeni nič v Rusiji, da je le še faktor s katerim računajo generali in maršali — ne pa vsa domovina, zemlja — Rusija! To razumevanje je rusko ženo, kakor smo že rekli, degeneriralo in trdimo lahko, da je boljševizem vzel ruski ženi:

čas, poklic in mesto pravega udejstvovanja!

A. Galetova:

PESEM

Hudo je, če ima človek le čas,
da boža svoje srce
in se vse dni samo joka za tem,
kar so zgubile roke.

V moje srce gre potihem radost
kakor sladkost nebes;
kar sem želela v vseh svetih nočeh,
v tej noči bo res.

V mehki toploti izgublja se bol,
strah se izgublja za njo.
Skoro bom, skoro kot zvezdica
nad betlehemske nočjo.

† *Tilka Lamprechtova:*

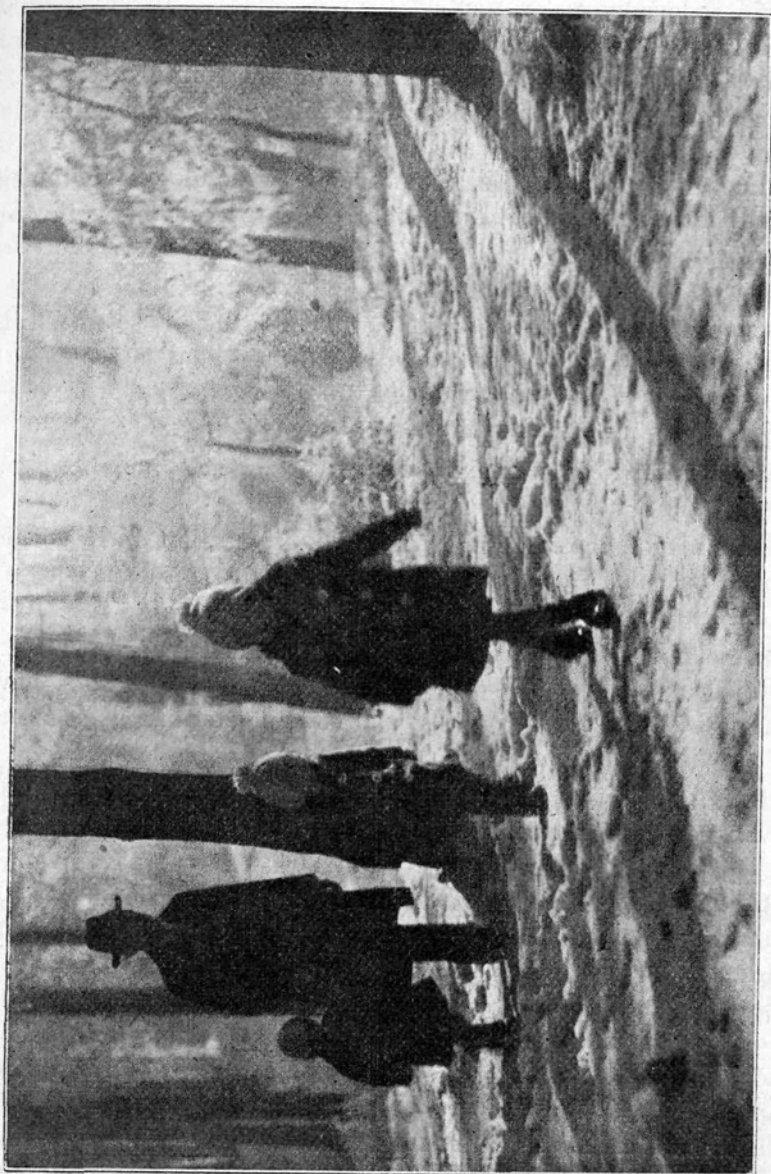
Sestra Dragica

Zadnji dan šole. To je bilo hrupa, posebno med tistimi, ki morajo danes zadnjič držati »roke na klopi«. Strogi učitelj je komaj krotil nemirne učence in učenke. Včasih je krepko udaril z ravnilom po mizi. Zagrozil jim je celo, da jim ne bo dal spričeval. Toda ta grožnja jih ni prestrašila, posebno ne tistih, ki so pričakovali slabe rede.

Učitelj jim ni zameril tega veselja. Saj se je tudi sam veselil počitnic. Da bi prej minilo dopoldne, je vzel gosli in ukazal učencem vstati. Vedel je, da je petje otrokom najljubši predmet in zato jim je hotel zadnji dan osladiti z njim. Mislil je: Po počitnicah bodo lažje zopet začeli in tistim, ki so zadnjič tu, bo ostal v lepem spominu.

Peli so, da je bilo veselje. Prav iz src jim je vrela pesem in zarjaveli, rdeči obrazi so se kar napenjali. Zdelo se je, da ne pojejo samo usta, ampak

tudi oči in ostali obraz. Učitelj je gonil lok, njegov pogled pa je hitel od učenca do učenca. Naenkrat se je ustavil na učenki v predzadnji klopi. Edino njen obrazek se ni smejal, nasprotno, izgledal je, kot bi ga mučil jok. Čemu neki joka? Saj gotovo ve, da jo čaka na mizi najlepše spričevalo, kar jih je letos spisal. Gotovo ima še svoje otroške križe in težave ...

Prvi sprehod v zasneženem gozdu. (Fot. F. Kraševac.)

Napeli so se. Učitelj je spravil gosli, sedel k mizi in začel klicati učence k mizi. Delil jim je izpričevala in zraven zlate nauke. Nekatere je pohvalil, druge grajal, nekaterim pa ni rekel nič.

»Ivanka Kranjc!« Deklica v predzadnji klopi se je dvignila in prišla bliže. Učitelj je prijazno pokimal deklici.

»Ker si bila najpridnejša izmed vseh, zato ti dam knjigo za spomin.«

»Hvala lepa, gospod učitelj!«

»Že dobro. Ali se veseliš, da zdaj ne bo treba več v šolo?«

Deklica je stresla glavo in pogledala učitelja s solznimi očmi. Nekaj čudnega je bilo v teh otroško resnih očeh, nekaj, kar je vzbudilo v učitelju pozornost, in radovednost.

»Torej rada hodiš v šolo, Ivanka?«

»Pa kako rada!« je vzdihnila deklita žalostno.

»No, potem pa naj te dajo študirat; glavo imaš res dobro.«

»Nočejo« je zajejala — in solze so se ji udrle.

Učitelju je bilo mučno. Bil je še premlad, da bi znal potolažiti in prestar, da bi razumel otroka. Bil je tudi sam preveč dobre volje, preveč praznično razpoložen, da bi mislil resno.

»V spričevalo poglej in ne jokaj!«

Na vrsto je prišel drugi in tretji. Nazadnje je učitelj še opomnil, naj bodo pridni, naj ne pozabijo, kar so se naučili. Povedal je še, da je hvaležnost lepa čednost in da so bili vsi veliki možje hvaležni v prvi vrsti starejšim, takoj za njimi pa svojim učiteljem.

Na to so odmolili in učenci so se usuli na prosto. Smejali so se, kričali in se razkropili na vse štiri vetrove.

Ivanki se ni posebno mudilo. Noga ji je kar zastajala in lice ji je bilo še vse mokro od solz. Vsak korak jo je oddaljeval od šole, ki jo je tako ljubila. Konec je zdaj lepih časov.

Ivanka je bila sirota. Stric jo je vzel za rejenko, ko je bila še čisto majhna. Rejenec velja pri hiši za »domačega«, vendar mu pride navadno le slaba stran te odlike v dar. Prevzeti mora vse dolžnosti domačega otroka, a njegove pravice in prednosti mu le malokdo privošči.

Kmet še lastnega otroka včasih ne more razumeti. Kako naj razume tujega? Ivanka je bila skrivnosten otrok. Mogoče bi je tudi mati ne bila razumela, kakor jo ni razumel dobrohotni stric in vase zaverovana teta. Toda mati ljubi otroka in ta ljubezen izpolni tisto praznino, ki jo seka nesporazum. Stric je rad pohvalil Ivanko, kadar je pokazala svojo nadarjenost; tudi teta je često pripovedovala sosedom, kako bistro glavico ima. Če pa jo je zalotila s knjigo v roki, se je hudovala in jo preoblagala z delom, samo, da ji prepodi take muhe. Ko je deklita nekoč le omenila, da bi bila najraje učiteljica — se je stric strašno razhudil. Dovolj je že gospode, je rekel. Pametna glava tudi kmetici ne škoduje.

Na te stričeve besede je mislila Ivanka, ko je stopala proti domu. Neizrečeno hudo ji je bilo pri srcu. Temna bodočnost je bila pred njo. Do zdaj ji je bila vsaj še šola v tolažbo. A zdaj je tudi te tolažbe konec. Samo delo, trdo kmečko delo jo čaka. Domislila se je knjige, katero ji je podaril učitelj. Razvila jo je in lepe zlate črke so zablestele v solncu. Vsa se je zamaknila v knjigo. Večkrat je butnila z nogo ob kamen, da je poskočila od bolečine, pa je le brala dalje.

Nasproti je prihajal visokorasel zal fant. Že na obleki se mu je poznalo, da je študent. Po postavi je bil že odrasel, le obraz je imel še dokaj deških potez. Ko je videl v knjigo zaverovano deklico, je obstal in jo smehljaje se čakal na mestu. Vedel je, da se bo zadela vanj s knjigo vred.

Ivanka ga res ni vi dela. Šla je enakomerno naprej in obračala liste, pa naenkrat zadela v fanta. Vsa prestrašena in iznenadena je kriknila, pa se nato nasmejala:

»Ah, ti si? Nalašč si se postavil na sredo ceste, ti nagajivec ti!«

»Nalašč, da, ker se bojim, da se zaletiš v kakega konja, ali celo v kak avto.«

»O, avto buči in konj topota z nogami.«

»Pa bi ga še ne slišala, tako si bila zaverovana v to knjigo.«

»Učitelj mi jo je dal — za spomin, veš.« Solze so se ji spet udrle.

Fant se je čudil.

»Dobila si knjigo? To je gotovo nagrada, ker si dobila lepo spričevalo.

Čemu pa jokaš?«

»Ker je zdaj konec šole,« je ihtela Ivanka.

Fant se je domislil:

»Saj res, zdaj si že 14 let stara.«

»O, ko bi bila sedem ali osem!«

»Ali tako rada hodiš v šolo?«

»Saj veš, da, tako lepo je bilo v šoli. Vedno sem slišala kaj novega, kaj lepega, zdaj pa je vsega konec. Ko bi bila jaz fant, bi ne odnehala prej, da bi me poslali v mesto v šole.«

»Ti, saj deklice tudi študirajo.«

»Študirajo, pa ne kmečke in še manj rejenke.«

»Jaz sem tudi rejenec, pa študiram.«

»Mirko, to je drugače. Ti si fant in boš enkrat »gospod«. To je velika čast za domače in za celo vas. Za to raje žrtvujejo ljudje. Ampak, da bi dekcle študiralo, to ne gre. Stric pravi, da se v šolah vsak spridi, kdor ne gre v bogoslovje. Zato me ne pustijo, samo zato.«

»Da, je res nekaj posebnega to ljudsko mnenje. Vsak, ki ne študira za »gospoda« je pokvarjen študent, pa naj bo še tako pošten. Toda ne jokaj, Ivanka. Saj ni potrebno, da bi morala v šolo. Lahko se sama nekoliko izobrazuješ. Knjig ti že posodim, saj si moja mala sestrice.«

Pobožal jo je po svetlih laseh. Deklica je znova zajokala.

»Mirko, ti ne veš, kako je to hudo!« S temi besedami je pustila študenta samega in stekla naprej po cesti. Gledal je za njo in mrmral:

»Revica mala, res je škoda, da ni fant, da ne sme v šole. Če bi jaz mogel, bi ji pač pomagal. A naši ljudje ne morejo razumeti, da je Bog dal ljudem različne darove. Enemu je dal kramp in sekiro, drugemu gosli in pesem, tretjemu bistro glavo. Pa mislijo po svoje tako-le: hlapec naj bo hlapec, kmet kmet, berač pa berač. Čudno sklepanje in krivično, da se Bog usmili. Kako zabito mestno dekcle se ubija po gimnazijah, takale bistra gla-

vica pa zdihuje pri težkem telesnem delu. Če bi menjali, bi bilo obema ustreženo, pa še profesorjem in — narodu samemu. Zato je tako malo res zglednih študentov, ker jih je med njimi malo poklicanih. Med sto dijaki se najdeta mogoče dva, ki se učita iz notranjega nagiba, učita zato, da bi res kaj znala in z znanjem koristila narodu. Vsem drugim pa je znanje le lestva do mastne ali častne službe, znanje mora služiti njim, njihovim potrebam... O Bog, čemu si tako razdelil svoje darove? Čemu si položil beraču bister um in željo za znanjem v dušo, a bogatinu topost in mlačnost?«

Šel je počasi naprej po cesti. Namenil se je bil, da obišče svojega dobrotnika in podpornika, mu pokaže svoja spričevala in se mu zahvali za vse v tem šolskem letu prejete dobrote.

Našel je župnika na vrtu. Prijazno je odzdravil dijaku in ga povabil v hišo. Grede je klical v kuhinjo:

»Micka, naš študent je prišel.« Micka je že vedela, da pomeni to: prinesi kaj za pod zob. Nekoliko slanine imajo študenti radi, saj jim skope mestne gospodinje bolj z vodo belijo, morda še z juho. To je Micka zvedela od župnika, ki se je tu in tam spominjal tistih let stradanja. Zato je rada postregla študentom.

Mirko se je z veseljem lotil kosilca. Lepo se je zahvalil Micki in jo pohvalil. Vedel je, da je lepa zahvala najtoplejša prošnja. Micka je zadovoljno gledala, kako izginja kos za kosom in se čudila, kako vljuden in gosposki je postal. Kako lep kaplan bo! Ko je izpraznil krožnik, se je še enkrat zahvalil. Micka je pa pokimala in rekla zaupno:

»Se me boš pa pri maši spomnil, ko boš gospod.«

Nato sta ostala z gospodom sama. Pogovarjala sta se o šoli. Mirko se je spet spomnil na Ivanko in napeljal je pogovor na to. Toda župnik se je zelo strinjal z ljudskim mnenjem: »Šola ni za dekleta, najmanj za kmečkega. Gospodinjska šola je zanje že potrebna, ker jih pripravlja na poklic. V drugih šolah se večkrat pokvari in izneverijo svojemu poklicu.«

Mirko je ugovarjal: »To so zastareli nazori. Današnja doba je dvignila ženo. So ženske, ki so vestnejše v svoji službi in tudi bolj porabne kot moški.«

»To so samo izjeme. Večina ni taka.«

»Saj za te izjeme gre in ne za večino. Koliko je takih izjem med dekleti, ki jim ni dano, da bi mogle priti do višje izobrazbe. Marsikatera bi narodu veliko več koristila s svojo izobrazbo, ko s tem, da opravlja kmečka dela.«

»To je tudi potrebno. Mogoče bolj ko ono drugo.«

»Že res, toda na polju mora delati vsaka, zmožnosti za učenje pa nima vsaka.«

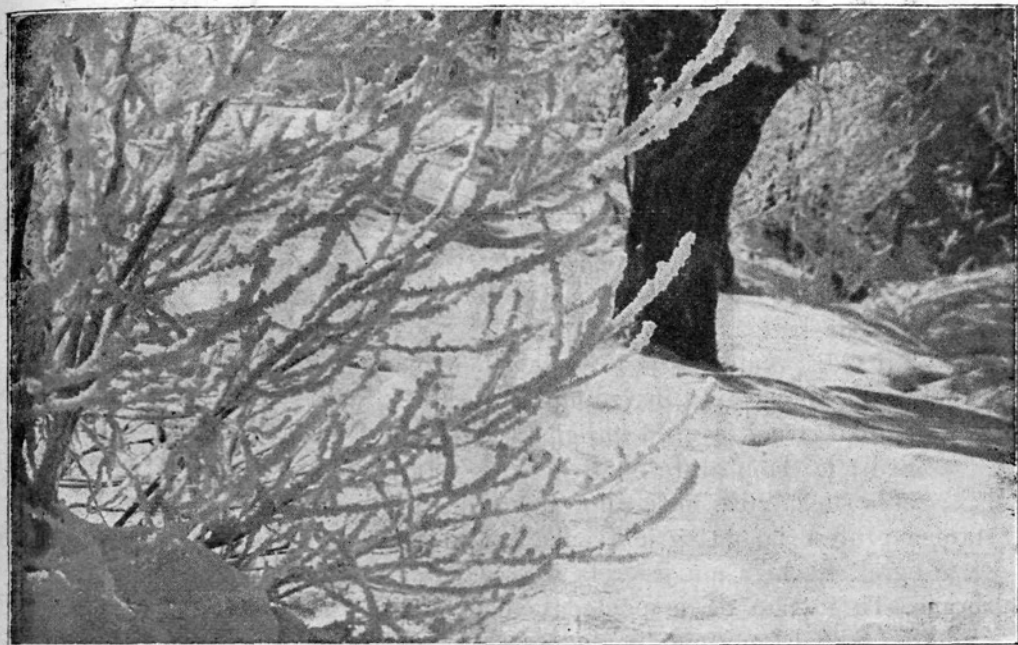
»Če je kdo poklican v kak stan, gotovo ga doseže. Če pa ni, pa ni. Bog že ve, za kaj je koga ustvaril.«

»Tu je ravno voz. Pokazal vam bom s primerom. Da sem jaz rejenec in Kranjčeva Ivanka rejenka, to je gotovo volja božja. Obema nama je dal dobro glavo in željo po izobrazbi, obenem pa revščino. Če hočem biti pravičen, — nadarjena je še bolj ko jaz. Konec pa le ni enak: jaz smem v šolo, — ona ne sme. Meni je Bog poslal pomočnika, na njo je pozabil.«

»Ona je ženska, — ti si pa fant, — to je razlika.«

»A zakaj bi spol odločeval? Um je um, pa naj bo v ženski ali moški glavi.«

»Ni vseeno; zakaj žena je ustvarjena za materinstvo, dom in dobrodelnost. Zato ji je Bog dal posebne darove, ki jih moški nima. Mož pa je

Zimsko brstje. (Fot. F. Kraševac.)

glava družine, ustvarjen tudi za javno delovanje, zato potrebuje izobrazbe in znanja.«

Ko je župnik izgovoril te besede, je Mirko videl, da se ne bosta zedinila v rnenju, zato je spet začel govoriti o drugih stvareh.

*

Ivanka je bila še vedno žalostna tako, da je teto skrbelo, če ji ni morda kdo uročil. Poslala jo je k sosedi, da jo ta spet zagovori. Ivanka je ubogala in šla, pa ne toliko zaradi zagovora, ker vanj ni nič verovala, ampak je šla zato, ker je upala, da bi videla Mirka.

Pri sosedu je bil res Mirko za varuha. Vse se je nekam razbeglo, Mirko pa je sedel za mizo in čital. Nekoliko v zadregi ga je vprašala, kje je strina.

»Ne vem; morda je šla na vas. Kaj pa bi rada? Ali jaz nič ne veljam?«
Nasmehnila se je in ga poredno pogledala:

»Veljaš, če znaš zagovarjati. Veš, žalostna sem zaradi šole. Teta pa se boji urokov, pa me je poslala sem, da me strina zagovori.«

»O, to tudi jaz znam, saj sem dostikrat videl. Čakaj, da nabere kamenčkov.« Smeje se je stekel na vrt in prinesel polno pest kamenčkov izpod kapa. Ivanka je med tem pregledovala njegove knjige. Pomolil ji je pest kamenčkov pod nos.

»Tako, zdaj bova zagovarjala.«

»Oh, raje mi pokaži svoje knjige!«

»Vse pride na vrsto, najprej te moram zagovoriti!« Prijel jo je in jo posadil na stol. Ivanka se je vdala in gledala kaj bo. Izbral je najlepši kamenček, ga potegnil čez njeno čelo in ga vrgel čez rame.

»Saj ne znaš,« se je smejala Ivanka in skočila s sedeža. »Reči bi moral zraven: kamen iz kapa, urok pod kap!«

Zavrtela se je po sobi in mimogrede udarila Mirka po roki, da so se razleteli kamenčki po sobi.

»Uroki so že pregnani!«

Smejala sta se oba. Ivanka je bila v hipu spet pri mizi in se lotila knjige.

»Kakšna knjiga pa je to?«

»Saj vidiš, zemljepis je in tu je zgodovina.«

Listala je po knjigi in vzdihnila:

»Koliko stvari je v tej knjigi, ki jih jaz ne vem.«

»Sedi; jaz bom profesor, ti pa študentka.«

Sedla sta za mizo in se zatopila v knjigo. V začetku je Mirko oponašal starega profesorja, da se je Ivanka komaj vzdržala smeha. Polagoma pa se je ogrel. Razlaga mu je vrela iz srca. Ivanka mu je sledila pazljivo in zbrano. Tu in tam ga je pogledala občudujoče s svojimi svetlimi očmi. Čudno je pogrel fanta njen pogled. Nekaj sladkega je občutil v sebi, kadar koli je uprla vanj oči in še bolj ognjevito je razlagal. Tako prijetno je bilo sedeti ob njej. Položil ji je roko čez ramena in si želel, da bi bila ta deklica njegov tovariš v šoli. Kako lahko bi se učil! ...

Naenkrat je prenehal. Proseče ga je pogledala.

»Ne, za danes je dovolj. Če hočeš, ti dam nekaj knjig, ki jih ne rabim, pa se sama uči.«

»Prosim, Mirkec! Veš, ti imaš zlato srce. Kaj naj ti jaz dam zato?«

»Ti?! Za enkrat ostaneš moj dolžnik, mala Ivanka. Ko boš večja mi povrneš.«

»Hi hi, če bom imela s čim!«

»Si bom že sam vzela.«

»Samo ne mojih nageljnov!«

»Ali imaš rajši nageljne ko knjige?«

»To pač ne. Najraje imam knjige, potem šele nageljne in drugo.«

»A mene najmanj, ali pa nič?«

»O, tebe imam še raje, saj mi daješ knjig in moj bratec si tudi.« Pobožala ga je po roki in nato stekla domov. Mirko pa je dolgo gledal za njo.

»Bratec?! Ne, nisem tvoj bratec, a imam te raje, ko svojo rodno sestro...«

Spravil je knjige in odšel na vrt. Čudne misli so mu rojile po glavi. Včasih se je v strahu ozrl okrog sebe, kot bi se bal, da ga kdo opazuje in hoče prodreti v njegove misli. Zavedal se je, da morajo ostati skrite, dokler —, no, do konca šole. Ko bo enkrat maturiral, potem...

Ne gre drugače; saj ljudje nočejo razumeti, da je Bog vsakemu človeku dal tudi srce.

(*Dalje prih.*)

Anamarija:

TEREZIJA KOŠIR

Spoštuj človeško podobo!
In če je kdo padel globoko,
Iz tvoje naj duše bi švignil
Življenja še dih, ki bi dvignil!

Tako nekako nam kliče današnji čas. Tako je klical vsikdar, zakaj srečnih in nesrečnih ljudi je bilo vedno na zemlji. Blagor njim, ki so ta glas slišali in ga tudi svojim otrokom še pustili v spomin!

Gospa *Tereziya Košir* je bila med temi izvoljenimi, kateri je njena blaga mati, *Kordula Križman*, zapustila predragoceno dediščino: Ljubezen do revežev in veselje v dobrodelnosti. Tam v Ribnici na Dolenjskem, kjer se je rodila 7. avgusta 1858, je do-

bila prve nauke in vzglede od dobre mamice, ki je v njej vžgala ogenj, kakršnega manjka današnjemu času, kjer sta doma le hladnost in brezbriznost.

Kot žena in mati je gospa *Koširjeva* vzgajala poleg lastnih otrok tudi še otroke številnih sorodnikov, vendar pa še našla časa, da je lajšala tujo bol in skrbela za številne pomoči potrebne. Dobro je vedela, da mora žena poleg ljubezni do revežev, trpinov in zapuščencev gojiti tudi ono drugo ljubezen, ki se ne sklanja samo k prosečemu, ampak ki želi objeti močnejšega, da ga notranje dvigne in očisti. Tudi ta ljubezen je bistvena naloga žene, le žal, da se je premalo zavedamo.

Gospa *Koširjeva* je bila članica društva »*Dobrodelnost*«. Kot taka se ni ustrašila podstrešnih sob, ne kletnih obokov. Skromno oblečena, pa srca osvajajoča z besedo in dejanjem je, kot pravi Dante, jemala od zgoraj in nosila navzdol. Kjerkoli je prestopila prag, tam je z njo vstopil tudi mir,

življenje in luč. Že njene tople oči, njeno ribniško narečje, in tista le nje lastna ljubkost, ki iz plemenitega srca prehaja v sleherne kretnje, je očarala vse.

Rekla sem, da je vzgajala tuje otroke. Kaj se pravi vzgajati lastnega otroka, to ve edinole mati. Poslušajmo jo, kako govori otroku: ... zato ne pozabi, ti moje edino veselje, da mnogo o Bogu sem ti govorila — iz sladkih da solz sem tebe rodila — da tvoja sem mamica rada molila, da zibel še prazna — dajala je uram življenje... In veliki nemški pevec Goethe, ki je ženi zvesto služil, ta pa mu je spletla venec okrog glave, je kot nihče pred njim in ne za njim, to povdaril in pel: »Blagor ji, če ji ponočne postanejo ure dneva, če sama sebe pozablja in živi le še v drugih, zakaj kot mati potrebuje vseh čednosti.«

Kot članica društva »Dobrodelnost« je gospa Koširjeva res pozabljala sama na sebe. Kako je skrbela za slepe vojake v Ljubljani, kamor je sledila možu. Grozna je beseda »slep«. Kot drobnega otroka me je ta beseda najbolj bolela. Morda tudi zato, ker mi je dobri Bog za deset dolgih dni odvzel vid in sem skušala, kaj se pravi, ne več videti mame, ki ti v vsej ljubezni streže in ti s tisoč malenkostmi skuša lajšati bol, tvojih oči pa le ne more več odpreti. Nedopovedljiva je žalost, ko sestre in bratci skačejo in se okrog tebe igrajo, ti, revež, pa si slep in se ne moreš z njimi veseliti.

Kakšna mora biti šele bolečina slepe matere!, ki ne vidi več svojih otrok, ki ne more več obrisati solz iz oči svojega miljenčka. Slepa mati! Kako ta beseda reže v srce! In gospa Koširjeva se je žrtvovala posebno za slepce. Koliko je storila za »Dom slepih«.

Ob priliki sedemdesetletnice tedanjega ljubljanskega župana, dr. Tavčarja, je gospa Koširjeva kot članica Krščanskega ženskega društva zbrala 70 gospâ in prosila predsednico društva »Krščanske Ljubezni«, da jih sprejme kot članice. Odbor jih je odklonil. Kako jo je to moralo boleti! So v življenju stvari, katerih ne bomo nikoli razumeli, ki pa režejo globoke rane, ki v tihi ponočni uri krvave in katere pozna samo Bog. S privoljenjem gospa je takrat nabrano članarino gospa Koširjeva vložila v hranilnico za »Dom slepih otrok«. Po njeni smrti, 1925, je to knjižico sprejel predsednik trnavske Elizabetne konference, da se porabi v določeni namen.

Mi vsi obsojamo trpljenje otroka, redki pa so, ki bi se vprašali, koliko tega trpljenja so krivi drugi. Gospa Terezija Košir je tudi v tem oziru mnogo storila, ko je z darovi materam in otrokom združila tudi primeren način pouka za vzgojo in nego otrok.

Kot članica trnavske Elizabetne konference je gospa Koširjeva pomagala, kjerkoli je mogla, pa najsi je bilo pri prodaji oljk v cvetnem tednu, ali sveč o Vseh svetnikih. Tudi na pokopališču je zbirala denarne prispevke za sirote z geslom: »Mrtvi prosijo za žive sirote.«

Kakšno pač mora biti srce, ki brezbrizno gre mimo matere, ki z enim malčkom v naročju, drugima dvema ob roki, hodi po ulicah in prosi miloščine! Kako nevredni smo tople sobe in vsega, s čimer nas obsipava darežljiva roka Gospodova, dokler nedolžni otroci poleg nas trpijo mraz in lakoto!

Gospo Koširjevo je moralo to boleti. Po trgovinah in pisarnah je zbirala darila za te malčke, da jim je konferenca pripravila malo božičnega veselja. Zakaj nas je še toliko, ki ne iščemo plačila na srečnem obrazku nedolžnega otroka, v hvaležnem pogledu njegovem? Srečnih obrazov in hvaležnih pogledov danes kar nič več ne znamo najti. In vendar nam tak pogled vsaj za trenutek odzame lastno bol in pa skrb.

Gospa Koširjeva je poleg materielnih dobrin, povsod skrbela tudi za dobro voljo. Tam v Japljevi ulici v Ljubljani v Mestnem zavetišču pa je starim in onemoglim preskrbela prepotrebno kapelico, kjer v letih starosti iščejo tolažbe in miru, pa tudi veselega upanja na onostransko življenje.

Da je za lastno osebo bila skromna, da je svoje življenje darovala le drugim, vsi vemo. Vemo pa tudi, in smo prepričani, da je tam v blaženi večnosti, kamor je odšla 7. avgusta 1925, našla že številne duše, ki so ob njeni besedi in v njenem trudu črpali novih moči. Našla je revežev, ki so se ji zahvaljevali, da jim je s koščkom kruha podarila nekoč besedo, toplo besedo, ob kateri se je v njihovi duši polagoma vzbujal tisti zadnji ostanek človeškega dostojanstva, ki jim je bil ostal iz boljših dni, ko jim je tudi njihova mati napravila na čelo znamenje svetega križa. Zaslišali so odmev onih besed iz daljnjih, daljnjih dni: Iz svoje uboge sem duše, le Tebi skušala zgraditi nebo ...

Takih žen potrebuje današnji bolj kot katerisibodi čas. Da bi tudi v naših srcih netile ogenj, poživiljale oni plamen, ki preko vse teme še žari in je že odsev večne luči. Da bi tudi naše, tolikrat rosno oko preko lastnih solza gledalo tujo bol in da bi naše, od sovražnih krikov že vse omamljeno uho zaželelo tudi še glasu ljubezni — — —

V. D.:

DELAVKA

Vsako jutro, vsaki dan,
tudi na Gospodov dan
v tovarno hodim.

Ták je moj stan.

V tovarno hodim,
pri železu svoje sile trosim.
Žeblje, majhne in velike
spravljam v zavitke,
v lahke in v težke.

Ták je moj stan.

Sirena tuli ...
na rokah žulji.

V pozni uri
grem domov.

Ták je moj stan.

Z mrzlim pa železom še kdo
ubiti če mi dušo in telo ...

— — —
Kaj še ostalo bo?

Ah, vem
in upati smem:
Ostala duša bo
za večni dan!
Ták je moj stan.

NAJLEPŠI BOŽIČ

Bila je tiha sveta noč. Debeli, gosti in mehki snežni prt je zagrnil hrib in ravan in pritisnil strehe nizkih kolib in koč. Zvezde so brlele na nebu in bile zavite v svetel pajčolan. Tako prijazno so migljale kot nekdanji pastircem, ki so hiteli molit Zveličarja v jaslicah. Veter se je potajil in ni motil svečane tišine. A z vsem tem je zemlja hitela, vreč se, v svojem krogotoku skozi vsemir...

To noč se je dogajala v tihi Jeanovi sobi prelepa idila v največji sreči...

— — —

Mira leži v lepi mahagonijevi postelji. Iz polodprte peči trepti odsev ognja na svetli sobni opravi. Mira sliši, da zunaj hodijo ljudje. Mnogi od njih se radujejo Božiča in si pripovedujejo o Detetu, ki se je nekdanj rodilo v Betlehemu, in — srečni so... Tudi ona je srečna... Ob njej sloni Jean in gleda z napol priprtimi očmi v rumeni odsev ognja, ki se blišči na njegovih lakastih čevljih. Oba mislita v najlepših letih svojega življenja na to, kako bo njuna sreča še mnogo večja, ko bo v njenih nežnih rokah počival sladki plod ljubezni, ki ga bosta oba obdala z najtoplejšo in najpazljivejšo ljubeznijo.

Čas je potekal v hrepenenju... Tihotna božična noč jima šepet obet sladke tajne... V srcih poje svetonočna sreča in se preliva v čudoviti refren glorijske večne ljubavi...

»Pravijo za ljudi, ki se rode na Božič, da imajo neka svojstva, katera niso vedno najudobnejša, ali katera sicer niso vsakemu dana. Pravijo, da so takšni ljudje dalekovidni in medialni... No, — kako ti je, dušica?« vpraša toplo Jean in pogladi mlado ženo po razpuščenih laseh.

»Čutim... zdaj — pojdi...« dihne ona z nežnim drhtečim glasom. Jean odhiti skozi vrata na ulico...

*

Mira molči. Z napol priprtimi vekami izgleda kot dete, ki se na materino zibanje pripravlja da zaspi. Vsa zavzeta od tega nejasnega pričakovanja, trepetajočega vzburjenja, nepojmljivega vznichenja je sklenila roki na prsih vzkliknila: »Ljubi... ljubi moj angelček!«

*

Jean se je vrnil... Kmalu za njim prihiti dr. Robert. Mladi ženi so polzele preko lic male biserne kapljice. Solze... Tiho je plakala in zrla v angelčkov obraz sredi gostih smrekovih vejic. — Jean vztrepetal... »Ali ni to ono, kar imenujemo božanstvo?! Kako je to veličastno! Da li je milost pri tem?... Ginjen pristopi k postelji in lahko položi roko na Mirino čelo.

»Ti plakaš! A zakaj plakaš?«

Ona nalahno zapre oči in ostane tako tiho jecajoč. Njena prosojna obleka je narahlo drgetala v rezki luči. Lasje so se ji razsuli po prsih in zlato zasijali v odsevu iz peči. V daljavi so se oglasili zvonovi. Božič... »Torej to noč« — je mislil Jean — »se je rodil Bog. Majhen in nepoznan, zaničevan in umorjen na križu...« A tu kraj njega plaka žena, tako blizu njegovi duši... O skrivnost večnega božanstva, kdo naj te doume?!...

*

Dolgo je trajala tišina. Nenadoma so se zabliskale Miri oči od velikega začudenja. Gledala je Jeana s tako krotkim in vdanim pogledom, da se mu je tisti hip razlila v srce neka čudovita blesteča svetloba. Njegov obraz je žarel od radosti, vendar je bilo nekoliko občudovanja v njem. Zagledal je baš to, kar je doslej v sanjah in podobah manjkalo njegovi duši. Mira mu je porodila zdravo žensko dete...

»Salve — mati!« zakliče dr. Robert. »Naj bo blagoslovljen sad tvojega telesa...«

*

Angelček iz voska nad prižganim božičnim drevescem je plaval v zraku, kakor da je živ in bo zdaj zdaj odletel. Rožnati rokci z natančno izdelanimi prstki sta bili koprneče dvignjeni kvišku in tik za njima se je blestela ljubka glavica z zlatimi lasmi... Jean je videl na tem obrazu še nekaj drugega, nekaj, česar ni moči z besedami izreči, niti spraviti v misli, nekaj, kar je mogel človek le občutiti, uživati... Ponosno in veselega srca poljubi svojo drago mlado ženico, saj je ta čas doseglo njegovo srce vrhunec sreče. »Hvala ti, Mira, od vsega srca ti hvala! Dala si mi sladko malo hčerko. Mislim, da je to moj najlepši Božič.«

Dr. Marg. Csaba — V. Lovšin:

Dekletova pomlad

(Nadaljevanje iz l. 1936.)

IX.

ZABAVE IN RAZVEDRILA

33. KNJIGE

Mislim, da te bo ta odstavek močno zanimal. Morda si kar mala požiralka knjig, ki vsako knjigo, ki ji pride v roko, kar pogoltne. Gotovo si pa že toliko slišala o branju in nebranju, o dobrih in slabih, primernih in neprimernih, dragocenih in ničvrednih knjigah, da uvidiš, kako je v tvojo korist, ako slišiš enkrat odkrito in temeljito besedo o čitanju.

Dnevno prihaja na svetlo v vseh civiliziranih deželah toliko knjig vseh vrst, da lahko govorimo o preplavljanju knjižnega trga, in da se prav nihče popolnoma ne spozna, kdor ne gre za dobrimi kažipoti. Pomni: nihče! Ti torej tudi ne!

Iz ogromne množice knjig moramo predvsem izločiti vse one, ki so slabe, to se pravi take, ki nas zavajajo in vabijo k slabemu. S knjigami je tako, kakor s sadjem, ne rodi vsako drevo dobrega sadu. »Mar bero grozdje s trnja, ali smokve z osata? Tako rodi vsako dobro drevo dober sad, slabo drevo pa rodi slab sad. Ne more dobro drevo roditi slabega sadu in ne slabo drevo roditi dobrega sadu.« (Mt 16, 17—19.) So taka, ki so lepa kot cvetlice, užitek dajejo z vonjem in okusom, utešijo lakoto in žejo in ne samo za trenutek, marveč nam dajo moč in zdravje za dolgo. Nasprotno je pa mnogo divjega sadja, ki nam skupaj vleče, ako ga uživamo, usta in grlo. Našla boš tudi lepe, pisane, blesteče jagode, divne za pogled, a uživanje prinaša smrt!

Kako boš torej vedela, ali je knjiga dobra ali slaba? Vzemimo, da ne spadaš k nespametnim deklicam, ki pravijo, da hočejo vse same preizkusiti, da bodo potem presodile, ali so knjige dobre ali slabe. Ako slišiš tako govorjenje, bodi prepričana, da je govornica ali strašno neumna, ali da je že popolnoma pokvarjena. Preden odpreš kako knjigo, pomisli najprej, kd o ti jo je dal, ali priporočil. Ako so bili ljudje, ki so po znanju in izobrazbi zmožni soditi o kaki knjigi, ki imajo resna življenjska načela in ki te končno poznajo in ti dobro hočejo, tedaj odpri knjigo brez odlašanja. Sicer jo pa najprej predloži njim, ki imajo omenjene pogoje. Ne smeš vsega, kar »se bere«, ti čitati. Kar odraslemu človeku ne škoduje, da, kar mu celo koristi, lahko prinese tvoji duši smrt in pogubo. Zato je pač mogoče, da so ti dali knjigo v najboljši veri, ti si jo brala, pa spoznala, da je za te strup. Ali se boš tedaj uvrstila k brezznačajnim ljudem, ki se dajo voditi od svoje radovednosti, ali pa boš zadosti močna, da boš storila svojo dolžnost in knjigo odložila?

Katoliška cerkev, skrbna mati svojih otrok, nam nudi v tem prav značilno pomoč s svojim seznamom knjig, ki so nevarne veri in nramnosti. Seznam se kratko imenuje »indeks« in je pod grehom prepovedano, čitati spise, ki so na indeksu. Besedo si že slišala, morda tudi od takih, ki jo izgovarjajo brez spoštovanja in zasmehujejo s premišljenim zasramovanjem to cerkveno uredbo, sami se pa hvalijo, da so že prelomili zapoved marmrinske skrbi, kakor bi bilo to kako junaštvo! Ti ti tudi povedo, da jim knjiga ni prav nič škodovala, ker te imajo še za neumno gosko, kateri tak »pogum« imponira. Nespametne, otročje duše, ki ne morejo razumeti, da ima indeks enako pravico do bivanja, kot prometni stražnik. Res je, da ne bo vsak povožen, kdor kljub stražnikovemu opozorilu teče čez ulico, toda največje nesreče se zgode vsled nespameti in nebrzdanosti. Ako stoji že stražar tu, da urejuje promet, je vendar pametnejše, ravnati se po njegovih znamenjih. Ravno tako je z našim čitanjem. Ako je že kdo tu, da nas opozarja na nevarnosti, ki nam prete iz kake knjige, bi bilo zelo nespametno in nič junaško, ako bi se kljub temu izpostavljali nevarnosti. Koliko ljudi se je pokvarilo s knjigami!

Nikoli ne bom pozabila neke uboge nesrečne žene iz mojega bolniškega oddelka. Pripeljali so jo bolno na najtežji živčni bolezn. Bila je lepa,

mlada, izobražena, po poklicu učiteljica. Cela vrsta zdravnikov je že poskusila svojo umetnost na nji, a zastonj; bila je popolnoma strta in za delo nesposobna. Minuli so tedni, ko sem jo nekega dne med štirimi očmi vzela in jo vprašala po njeni preteklosti. Grozno nesrečna zgodba je prišla na dan.

Bila je sirota. Po značaju skromna in pobožna, zelo inteligentna in izobražena, z odličnimi spričevali, nastavljena na deželi. Svoj poklic je vestno vršila. Nekoč pa je spoznala nekega »zelo izobraženega« in »načitanega« gospoda, ki jo je osupnil s čudovitimi nazori. Preskrbel ji je knjige vseh vrst: naravoslovne, modroslovne, vse z visokodonečimi naslovi in brezverskimi pisatelji. Njeno dušno življenje dotlej čisto, se je vedno bolj kalilo in nenadoma so se pojavili v njej dotistihmal nepoznani prevratni goni. Mislila je sedaj, da ima »pravico do življenja«, življenja nagonov, strasti brez postave in božje uredbe.

V kratkem je svojo vero popolnoma izgubila in tako jo je mož brez truda potegnil v prepad. Izgubila je vsako moč in je dala celo svoje nerajeno dete umoriti. Tedaj je seveda prišlo prebujenje in z njim uničujoča bojazen. Svoje mesto je morala zapustiti, bežala je pred ljudmi iz strahu, da bi jo razkrinkali. Nihče ni vedel ničesar o njenem življenju, edino zapeljivec in njegovi pomagači, toda ni mogla več prenesti zaupanja staršev in ljubezni otrok.

Šele ko je vse to povedala meni in nato razumnemu spovedniku, ko je torej njena duša ozdravela, je moglo tudi telo polagoma okrevati. Kolikokrat se taka zgodba ponavlja in kolikokrat brez srečnega konca!

Je neka knjiga, ki naj bi jo vsi brali, ki hrani za vse obilico milosti in moči, katero pa tako malokateri ljudje poznajo. Skrbi ti, da bo postala popolnoma tvoja duhovna lastnina. Menim knjigo vseh knjig, sveto pismo. Od izobraženega človeka se pričakuje, da pozna velike pisatelje vseh časov in narodov vsaj nekoliko, a o svetem pismu ni nobenega govora. Ako si ponosna na svojo krščansko kulturo, na svoje krščanske prednike, tedaj črpaj svojo izobrazbo iz te najboljše vseh knjig. Preskrbi si dobro izdajo in vporabi vsak dan nekaj časa za sv. pismo, pa boš kmalu spoznala, koliko prave izobrazbe lahko črpaš iz svetih vrstic.

Ni važno samo vprašanje: K a j naj berem, ampak tudi k a k o naj berem, je velikega pomena. So knjige, ki so namenjene edinole zabavi, katere beremo samo radi snovi, ker nam krajšajo čas ter nas nekoliko tudi razburjajo, katere beremo danes, pa jih lahko jutri že pozabimo. Te knjige so svojo nalogo hitro izpolnile in sicer v naše zadovoljstvo. So nekateri mladi ljudje, ki samo take knjige bero, in to so taki, katerih duše niso globoke, katerih življenje se odigrava samo na površini, ki so prazni in postajajo vedno bolj prazni, ako vendar enkrat ne dožive svoje globine in potem zbirajo bogastvo za svoje duše. Skrbi, da imaš vedno knjigo, ki bogatí tvoje znanje in ga pogloblja, tvoje versko znanje in znanje o ljudeh in življenju. Trudi se tudi, da boš imenitna dela pesnikov vedno bolj razumevala, ne samo stvarno in vsebinsko, ampak tudi do njihovega zadnjega pomena v njihovem oblikovanju, ki nam očituje pomen bitja in žitja.

(Dalje prih.)

BOŽIČNO PISMO

Na izseljeniško nedeljo sva premišljevali, zakaj nekateri naši ljudje v tujini tako hitro pozabijo na domovino. Samo nekaj tednov so kje na jugu, pa bodo že pozabili narečje domače vasi; le nekaj let bodo prebivali v mestu, pa jih bo že sram, da so na deželi doma.

Bog ne daj, da bi hotele delati krivico! Saj imamo imenitne gospode, ki so v rojstni vasi pogostni in ljubi gostje in ki jih sovaščani v svojih pogovorih le takrat imenujejo »gospode«, če mašo beró, sicer pa ostanejo do smrti Ongavov Janez ali Joža ali profesor ali dohtar. Pa mi je še lansko leto soseda, ki je že čez dvajset let v Ameriki, pisala, da sem jo čez vse razveselila s starimi božičnimi napevi, s takimi, kakršne so peli za njenih dni na domačem vaškem koru. In včasih, ko so se lažje zaslužili denarci za sem in tja čez lužo, je večkrat kakšen Amerikanec primahal domov, samo, ker se je spomnil, kako doma lepo pojo božični zvonovi ali ker se mu je stožilo po fantovskem petju v domači vasi ali zato, ker se je spomnil na nedeljsko popoldne doma, ko človek, praznično oblečen, po svojem polju gre pogledat, kako rase in ga na vsakih ozarrah ogovori domač človek.

Domača vas, domači ljudje, domače šege in navade. Ali ne oživi tvoj oče, stari mož, ki že več kot trideset let ni videl domače vasi, vselej, kadar začne pripovedovati: »Pri nas doma je pa taka navada, pri nas smo pa tako delali...«

To je tisto, radi česar sva bili zadnjič žalostni: saj današnji rod, ki odhaja mlad iz kmečkih hiš v tovarne, ne ve za nobene narodne navade in običaje več. Kot tujim pripovedkam se čudijo, ako mimogrede nalete na pripovedovanje o preščah za verne duše ali o božičnem poprtnjaku; le za pustne bobe še vedo. Če v tovarnah ob prostem glasovanju delavci svobodno odločijo, da rajše delajo na cerkveni kot na državni praznik, kdo jim bo potem zameril, da ne vedo več za zornice in za drugo cerkveno pripravo na Božič!

Kajne, ti in jaz in me vse pa hočemo ostati katoliške zavedne Slovenke. Nam je Božič še vedno največji praznik zato, ker se je »prikazala dobrota in ljubezen božja« ne pa morda zato, ker takrat pod okrašeno smrečico drug drugemu poklanjamo darove in imamo gospodinje toliko dela s pripravo potic. Zato je tudi naša priprava na praznike vedno enaka: doma v hribovski vasi, kjer so starejši bratje pripravili baklje, da smo uro ali še več hoda po strmih stezah prav vsako adventno jutro hodili v dolino k zornicam; ali pa v mestu, kjer nas pri liturgičnem odseku duhovni voditelj uči, kako naj z mašnikom združene pri zornični maši molimo: *Rorate coeli...*

Znova smo začeli razpravljati o farnem občestvu. Ali je pri nas na vasi še treba zgubljeni besede, če se še držimo starih navad? Kakor na primer sedaj pred prazniki, ko smo »Marijo nosili«. Saj vem, da je pri vas prav takšna navada, kakor pri nas: devet večerov pred Božičem se zbere vsa vas

v tisti hiši, kjer so Marijin kip hranili vse leto; potem pa s prižganimi svečami in med petjem Marijinih pesmi spremljajo Marijo do prihodnje hiše, kjer jo dosedanja gostiteljica izroči s takimi ali podobnimi besedami: »Priateljica, sprejmi v varstvo na njenem trudapolnem potu preblazeno Devico Marijo; ne imej je v časti samo danes in jutri, ampak vneto jo proslavljaj vse dni svojega življenja!« Drug dan pa smo vsak prosti čas hodili v goste k Mariji, ki je počivala od težke poti v Betlehem med cvetjem in svečami, — dokler je nismo zvečer spet v procesiji prenesli k naslednjemu sosedu.

Ali nas ne bo vse življenje spremljal spomin na naš krščanski sv. večer v domači hiši: ko smo po Ave Mariji pokadili in z blagoslovljeno vodo poskropili vso hišo in gospodarsko poslopje, potem pa smo se vsedli v hišo in delali jaslice v kotu, dokler nismo odšli k polnočnici. Takih božičnih večerov tujina nima in zato naši izseljenci vprav ob praznikih najbolj mislijo na dom.

Kajne, zato bomo ostale pri lepih starih navadah in ne bomo potegnile z onimi, ki trdijo, da »smrečica zavzema manj prostora in da jaslic v majhnem stanovanju ni nikamor postaviti.« Ali se ne zgodi potem premnogokrat, da tudi za Boga v hiši in v srcu ni več prostora?

Mislim, da si ti prav takšnih misli kakor jaz: kadar bova samostojni gospodinji na lepem kmečkem posestvu, boš ti kakor jaz spekla božični poprtnjak; to je tisti veliki hleb, ki se speče pred prazniki. (Pri nas računimo praznike tako: Novo leto pade na isti dan kakor Božič, Sv. Trije kralji pa na tisti dan, na katerega se mesi poprtnjak.) Na belo pogrnjeni mizici počiva ta hleb vse praznike; poleg njega pa stoji posodica z blagoslovljeno vodo in vse praznike gori lučka. Šele na zadnji božični praznik, na dan sv. Treh kraljev, ga gospodar razreže in ga razdeli med vso družino v hiši, pravtako pa ga da tudi vsem domačim živalim: vsi naj okusijo božični žegen.

Saj so morda v drugih krajih še drugačne božične navade. Dajva, poiščiva, oživiva jih! Da bo takrat, ko bodo morda morali bratje in sestre iz domače hiše oditi daleč v tujino, odšel z njimi tudi spomin na slovenske božične praznike in bodo radi teh spominov ostali zvesti Bogu in domovini.

Francka.

VIGREDNICAM! VAŠ LIST SMELO UPA, DA MU OSTANETE VSE, PRAV VSE ZVESTE TUDI V NOVEM LETU. UPRAVA LISTA PA JE TOLIKO UVIDEVNA, DA VAM OMOGOČA OLAJŠAVE PRI PLAČILU NAROČNINE; KDOR NE ZMORE CELOLETNE NAROČNINE NAENKRAT, MORE PORAVNATI V DVEH ALI CELO TREH OBROKIH. TOREJ VELJA: ZVESTOBA ZA ZVESTOBO !

Po trnju do cvetja

Drama v treh dejanjih.

OSEBE:

Matilda, vdova, posestnica na Visokem.

Manca, njena hči.

Marta, njena pastorka.

Urška, njena sestra.

Špela, sosedka.

Milka dr. Korenova.

Irena dr. Potočnik, zdravnica.

Nežika, njena sobarica.

Mati.

4 angeli.

Čas: sedanjost.

I. DEJANJE

Pozorišče: Kmečka soba. Sredi sobe miza s štirimi stoli, v kotu peč, okrog nje klopi. Na steni slike. Na levi okno. V ozadju glavni vhod, na desno vhod v sobo.

1. prizor

Matilda (sedi pri mizi in pripravlja za večerjo): In kaj je rekla?

Urška (ji pomaga): Kaj pa naj reče?

Matilda: Nekaj je pač morala odgovoriti.

Urška: Da sem prismojena, mi je rekla.

Matilda: Drugega nič?

Urška: Kaj pa še hočeš? Ali ni to dovolj? Meni si drzne reči, da sem prismojena, da sem neumna! Ali ni to nesramno natolcevanje? Mar ni to laž? Meni, ki sem ...

Matilda: No, no! Nikar se ne razburjaj!

Urška (jezno): Ti si prav taka »šavra«, kakor je tvoja pastorka!

Matilda: Sem pač tvoja sestra.

Urška (poskoči): Kaj praviš?

Matilda (mirno): Da bo čas večerje.

Urška (pomirjena sede): To pa to! Da bi mi pa kdo rekel, da sem neumna, tega ne morem trpeti. Kaj morem jaz zato, če je Majcetov Francelj moj in če se bo Veselov Jaka zaradi mene ustrelil. Ljubezen je ljubezen! Srce je srce! Le škoda, da ima vsakdo samo eno.

Matilda: Same rožice silijo za teboj.

Urška: Kajne? Francelj je sicer malo kruljav, a brke in brado ima čudovite! Jaka je pa ves Jaka: pust je kot dren.

Matilda: Bogat pa je, bogat!

Urška: Kaj bogat, ko pa je malo usekan! Veš, Matilda, saj tudi Francelj ni tu notri (pokaže na čelo) čisto zdrav, a ko ga dohim jaz ...

Matilda: ... bo dobil sijajen par, kajne?

Urška: Matilda!

Matilda: Sram me je, da si tako nespametna. Poglej, štiri križe že imaš, pa te še ni pamet srečala. Kaj se boš le sirota možila! Ti nimaš nič, France nič in dvakrat nič je nič! Od česa bosta pa živela? Ljubezni ni kaj dati v lonec.

Urška (zajoka): Sedaj pa vidim, da me sovražiš, ko mi ne privoščiš sreče.

Matilda: Ne jokaj, Urška! Radi mene se lahko omožiš, kadar ti je ljubo in drago.

Urška (se zasmeje): Vendar enkrat pametna beseda!

Matilda: Prav nič ti ne branim. Stori, kakor veš, da je prav. Sedajle mi pa samo to povej, kaj je rekla Marta?

Urška: Nič drugega kakor to, kar sem ti že povedala.

Matilda: To dekle me bo uničilo.

Urška: Nič hudega ti ni storila.

Matilda: Nič hudega? Kaj ni že to dovolj, da mi je vedno na poti? Kadarkoli jo pogledam, se mi zdi, da vidim pred seboj njenega očeta.

Urška: Saj Lovrenc ni bil slab mož!

Matilda: Res, ni bil slab. Toda njegova oporoka.

Urška: Kaj bi tisto! Kar je bilo, je bilo. Pustimo staro šaro tam, kjer je.

Matilda: Ti pač lahko tako govoriš, ko ničesar ne veš.

Urška: Kaj pa naj vem?

Matilda: Niti ne slutiš ne, koliko jaz trpim.

Urška: Ni take sile, ne! Vse ti drugi napravimo.

Matilda: Delo me ne muči.

Urška: Potem pa ne razumem.

Matilda (vzdihne): Nikoli me ne boš mogla razumeti.

Urška: Če ti je Marta na poti, jo pa spodi!

Matilda: Ko se pa ljudi bojim.

Urška: Če se pa ljudi bojiš, potem jo pa pusti v miru ali pa ji daj »mišjice«, haha!

Matilda (resno): »Mišjice«?

Urška: Najbolj gotovo se je boš rešila.

Matilda (v zadregi): Ampak...

Urška: Ampak in ampak! To ni nič! Pojdi k spovedi, spovej se svojih grehov in vrni Marti, kar je njenega.

Matilda (divje): Rajše se jaz najem »mišjice«.

Urška: Bog ti jo blagoslovi!

2. prizor

Manca (delovno oblečena, v roki ima pralico — vstopi): Je že kaj večerje?

Matilda: Nič še ne.

Manca (jezno): Seveda, ker nimate časa, kajne?

Urška: Pripravljava pa že za večerjo.

Manca: Potem bo že do polnoči kaj. — Veš, Urška, kaj je novega?

Urška (stopi k njej — radovedno): Brž povej, če kaj veš!

Manca: Francelj je vprašal zate.

Urška (še bolj radovedno): Kje? Kdaj?

Manca: Srečal me je.

Urška: Joj, škoda, da nisem bila tudi jaz na njivi.

Manca: Pozdravlja te!

Urška: Kako je pa rekel?

Manca: Radovednost ti taka!

Urška (proseče): No, povej!

Manca: Pravi, da naj prav srčkano pozdravim njegovo ljubo Urško.

Matilda (nejevoljno): Prismojeno Uršo!

Manca: Ne, ne: Ljubo Urško!

Urška (veselo): Ljuba Urška mi je rekel?

Manca: Da, ljuba Urška!

Matilda: Govorita kaj bolj pametnega! Če Urša nima pameti, jo vsaj ti, Manca, imej malo več!

Manca (užaljeno): Vi in vaša pamet! Če človek celi dan dela in gara, mislim, da se na večer že lahko malo pozabava.

Urška: Da, da, celi dan delamo in garamo! Manca ima prav.

Matilda: Se pa zabavajta, če se vama ljubi. Meni se ne ljubi.

Urška (očitajoče): Tako bi živela, kakor živim jaz, bi se pa tudi ti lahko smejala.

Matilda: Če bi se tudi meni tako vrtelo, kakor se tebi! (Vzame posodo in odide).

3. prizor

Urška: Le poglej jo, kakšna je!

Manca: Strašno so nasajeni.

Urška: Pa vse to radi Marte.

Manca: Radi Marte se jim pač ni treba jeziti.

Urška: Jaz tudi tako mislim. — Toda, Manca, po pravici mi povej, kaj je rekel Francelj?

Manca: Ti zaljubljenost ti, zaljubljena!

Urška: Ne norčuj se! Saj si tudi ti zaljubljena.

Manca: Jaz?

Urška: Pa še kako! Sama sebe več ne poznaš.

Manca: Veš, četudi si moja teta, vendar ne dovolim, da bi tako govorila o meni.

Urška: Saj to ni nič hudega in grdega.

Manca: Pač pa zelo nespametno, da veš.

Urška: Ljubezen je nespametna? Kdo ti je pa že to natvezil? No, pa naj bo pametna ali neumna, vendar mi povej, kaj je rekel Francelj?

Manca: Rekel je, da si prismojena butara!

Urška (jezno): Tega pa gotovo ni rekel. Moj Francelj še ni nikdar o meni kaj takega mislil, kaj šele govoril. Tako me ima rad, da brez mene ne more živeti.

Manca: Ker tako siliš za njim, haha!

Urška: Jaz, da silim za njim? Kdo ti je pa že zopet to povedal?

Manca: France!

Urška: Ne verjamem, ker me ima preveč rad, da bi kaj takega govoril.

Manca: No, potem sem si pa sama izmislila.

Urška: Kako si hudobna! Le počakaj! (Vstane in hoče iti).

Manca: Nikar se ne razburjaj! Franceta sploh srečala nisem in tudi videla ne.

Urška: Zakaj pa potem tako grdo lažeš?

4. prizor

Matilda (odpre vrata in porine v sobo *Marto*): Jaz ti bom že pokazala, kaj se pravi postajati za ogli in opravljati ljudi.

Marta (siromašno oblečena, bleda in suha): Nikogar nisem opravljala. Govorila sem s sosedovo Ivanko. Tega mi pa menda vendar ne boste branili.

Matilda: Ne dovolim, da bi se zgovarjala s sosedi. Kdo ti daje hrano? Sosedi ali jaz? Kdo te oblači? Jaz ali sosedi?

Manca (proseče): Mama, ne bodite vendar tako hudi!

Matilda: Molči, ti pravim! Kaj se vtikaš v stvari, ki te nič ne brigajo!

Urška: Pregrdo ravnaš z njo, *Matilda*! Kaj bi rekel oče, če bi še živel!

Matilda: Sedaj boš pa še ti začela? Kar dajajta ji potuho, bosta že videli, kakšna bo! Že sedaj jo ni nič prida. Prav taka je kot njen oče!

Marta: Pustite mojega mrtvega očeta v miru. Dovolj vam je zapustil!

Matilda: Beračije in jeze!

Marta: Lahko ste mu hvaležni, da imate vsaj dom in nekaj posestva.

Matilda: In hvaležna tudi za to, da mi je zapustil tebe, ki mi greniš življenje in mi koplješ prezgodnji grob.

Marta: Bog sam mi je priča, da vam ne želim nič hudega.

Matilda (sikajoče): Hinavka!

Manca (gre k *Marti*): Uboga *Marta*, ne jokaj! Mama so danes slabe volje.

Urška (jokaje): Zaradi oporo — — —

Matilda (ji z roko zamaši usta): Molči in pojdi ven!

Urška (odhajaje): Saj že grem. (*Mar-*

ti): Veš, *Marta*, mamó peče vest. (*Hitro odide*).

Matilda (divje plane za njo): Poberi se mi lažnjivka!

Marta: Pustite *Urško*! Dobra je!

Matilda: Ne vmešavaj se v moje stvari! — (*Manci*) *Manca*, pojdi in poglej, kako je z večerjo.

Manca: Saj je že *Urška* zunaj, bo že ona pogledala na večerjo.

Matilda: Me tudi ti ne boš ubogala?

Manca (nevoljno): No, pa grem! *Marta*, pojdi z menoj!

Matilda: *Marta* naj ostane tu!

Manca (odide).

5. prizor

Marta (sede k peči in žalostno gleda po sobi).

Matilda (stoji nekaj časa molče pri oknu): Kaj tako molčiš in buliš?

Marta: Ne vem.

Matilda: Ali ti je povedala *Urška*, kar sem ji naročila?

Marta: Povedala.

Matilda: No in?

Marta: Nič!

Matilda: Kaj — nič?

Marta: Ne morem povedati.

Matilda: Zakaj ne?

Marta: Ker vem, da ne bo prav.

Matilda: Tako? Me torej ne boš ubogala?

Marta: Kako naj le ubogam?

Matilda: To veš, da pri nas ne moreš več biti.

Marta: Vem.

Matilda: In kaj boš potem?

Marta: Ne vem.

Matilda: Odloči se hitro. Dolgo te ne bom več gledala tu.

Marta (žalostno): Kako naj se odločim, ko pa ne vem ne za kraj, ne za razmere in tudi njega ne poznam. Tako daleč je vse to.

Matilda: Prismoda! Ne poznam in ne vem, kakšen je! Ali meni nič ne verjameš? Lepo posestvo ima, štiri ure hoda je od tu.

Je sicer res bolj prileten in ima tudi petero otrok, a zate bo dober, ko nimaš nič.

Marta: Kdo pa je kriv, da nimam?

Matilda: Svojega očeta bi vprašala, ne pa mene!

Marta: Poskrbel je zame v oporoki.

Matilda: Slišala si oporoko. Niti spomnil se te ni.

Marta: Da slišala sem jo, a ne očetovo, temveč vašo.

Matilda (vsa prestrašena): Kaj govoriš? Dokaži mi!

Marta: Ne morem in ne maram! Toda Bog, ki je pravičen, Vam bo povedal, ali ste ravnali prav ali ne.

Matilda: Le ne pridiguj! Dobre nauke ohrani zase.

Marta: Govorim samo resnico!

Matilda: Nisem te vprašala, kaj govoriš. Vprašala sem te, kako se boš odločila.

Marta (odločno): Ne maram ga!

Matilda (se obrne proti njej, roki dene v bok): Ne maraš ga?

Marta (odločno): Ne!

Matilda: Dobro! Ne bom te silila. Vedi pa, da pod mojo streho nimaš več prostora.

Marta: Ne morem drugače. Srce mi pravi, da ravnam prav.

Matilda: Pa srce poslušaj! Mene seveda ne poslušaj, ker ti želim dobro.

Marta: Znana mi je vsa vaša dobrot!

Matilda: Marta!

6. prizor

Urška (vstopi): *Matilda*, pojdi malo ven. *Kračman* bi rad govoril s teboj.

Matilda: Že grem. (Odide).

7. prizor

Marta (sama): Kaj naj začnem? Tu ne morem več biti, ker me mati sovraži. Sovraži me, ker ve, da dobro vem, kaj je napravila z oporoko. Proč moram. Toda — kam? Omožiti se? Ne, to ne morem in tudi ne maram. — (Zdrkne na kolena.) O, Marija, pomagaj mi! Omagujem že v trpljenju in ne vem, če bom imela dovolj moči, da bom vse prenesla. O moja mama, o moj ljubi ata, pomagajta mi! Zakaj sta

me pustila samo, samo pri tej nečloveški mačehi? (Zaihti in se zgrudi).

8. prizor

Manca (pride v sobo. Ko zagleda *Marto* na tleh, hiti k njej in jo dvigne): *Marta!* *Marta!* Kaj ti je? Moj Bog, pomagaj! (Dvigne *Marto* in jo pelje k mizi ter jo posadi na stol). Kaj ti je, sestra?

Marta: O, *Manca*, kako si dobra!

Manca: Ali si bolna?

Marta: Strašno slabo mi je in srce me boli. Umrla bom.

Manca: Uboga *Marta*, ne smeš umreti. Saj jaz te imam rada. Kako rada bi ti pomagala, če bi ti le mogla. K tvoji postelji sem ti postavila mleka in kruha. Pojdi in jej! Skrbela bom zate, samo ne jokaj! (Jo boža po laseh).

Marta: Pri vas ne morem več biti. Tvoja mama me sovraži. Rekla mi je, da moram proč ali pa, da se moram poročiti s človekom, ki ga še nisem nikdar videla, ki je pokopal že dve ženi in ki ima že pet otrok ter povrhu še tako daleč.

Manca: Pomirili se bodo mama. Le ne boj se!

Marta: Ne bo se pomirila prej, dokler jaz ne odidem. Vest jo peče, vest, ker je mene ogoljufala za doto.

Manca: Kaj?

Marta: Ti ne veš ničesar, a meni je oče povedal na smrtni postelji, kako je poskrbel zame. Ko pa je bila zapuščinska razprava, je bilo pa vse drugače. Jaz nisem dobila ničesar.

Manca: Mogoče se je pa oče še zadnji trenutek premislil in ponaredil oporoko?

Marta: Ne, ne, *Manca!* Oče me je ljubil in je takoj potem, ko mi je to povedal, tudi umrl. Tvoja mati je ponaredila oporoko?

Marta: Ni mogoče!

Marta: Je mogoče, je! Čista resnica je, kar ti povem. In sedaj se boji očitkov, boji, da jo ne bi tožila in ne more me več videti.

Manca: Prosila jih bom, naj te imajo radi, naj te imajo za hčerko.

Marta: Nikar, sicer bo še tebe zasovražila.

Matilda (vstopi): Kako se imata pa radi, kakor kakšna zaljubljenca!

Manca: Mati!

Matilda: Nič — mati! Pusti jo v miru in delaj. Nisi še vsega opravila. Poglej, vse bo tvoje, a tebi se nič kaj ne ljubi delati. Samo postopala bi.

Manca (jezno): Ničesar ne maram od vas.

Matilda: Kaj praviš?

Manca: Vse, kar imate, ni vaše!

Matilda (se zasmeje): Čigavo pa?

Manca: Vse je prigoljufano!

Matilda (divje): Prigoljufano?

Manca: Da.

Matilda (raztogotena): Izgini mi izpred oči, sicer se bom izpozabila.

Manca (odhiti).

Matilda (Marti): Tako je torej s teboj? Sedaj mi hočeš iztrgati še moje edino dete? S teboj bom že še napravila račun! Sedaj pojdi, natvezi sivko in jo ženi s Kračmanom. Si razumela?

Marta: Tako slabo mi je in noč je že. Ne morem.

Matilda: Pojdi!

Marta (počasi in omahujoče odide).

10. prizor

Matilda (sama): Nič več ne morem imeti z njo potrpljenja. Z dneva v dan mi je bolj zoprna. — In tu notri (pokaže na srce) me od dne do dne bolj peče in če je ne spravim s poti, bom še znorela. — Še nocoj, še ta večer mora za vedno proč. — Toda, kako? Če jo spodim, bo Manca vsa neumna in Urša bo letala po vasi, kakor nora. Obe sta kar zaljubljeni vanjo. (Pavza. Premišluje). Ali ni prej Urška govorila nekaj o mišjici? Kaj, če bi... Ne, ne! Potem imam pa sitnosti s pogrebom.

(*Dalje prih.*)

Op. ured. Igra bo v marčevi številki končana in jo bodo igralke še v tej seziji lahko uprizorile.

Sneg!!!

»Kako dolgo letos ni bilo snega, kako težko smo ga pričakovali.«

Tako so vzdihovali smučarji in razni športniki, tako je tudi zdihovalo moje srce. Sneg! Snežna odeja, skrivnostno tajstvene noči, zimsko življenje, vse to me opaja. Mrzli sever buči in bobni okoli oglov in človeka pretrese skozi kosti do mozga, ako se prikaže na cesto.

Na zemljo padajo goste, bele snežinke. Vedno gostejše so, kakor da bi hotele v enem samem trenutku pokriti vso zemljo, kar so do sedaj zamudile...

Komaj da se malo zavem kje da sem, je že vse belo, vse tako deviško belo. Vihar je ponehaval tuliti, umiril se je. Sedaj je mirno, tiho. Vse sanja sladke sanje. Nihče ne ve, kaj se poraja tu zunaj. Vse spava. Jaz pa počasi stopam po sneženem polju, ki je utrjeno zasnilo pod težko odejo. Snežinke pa naletavajo še vedno in vedno...

Ko stopam skozi vas, slišim napol glasno pesem — uspavanko — mati poje svojemu detetu, ki noče spati, otožno gleda skozi okno in se spominja onih deklških let, ko se je z otroškim veseljem veselila takih noči. Njen glas je kakor tiha pesem srebrne strune.

Na holmu obstojim. Pod menoj leži sanjajoča dolina. Nočne sence vstajajo kakor strašne pošasti. Skoro ni slišati zvoka, ki bi motil to tišino, samo tu pa tam jekne nočni ptič, od mraza, ki ga stresa. Toda v tem miru je nekaj težkega, nekaj otožnega, kakor tisti dan pred smrtjo.

In glej! Tam ob kraju vasi stoji borna kočica, iz nje brli že pojemajoča luč, stara mamica stoji pred jasicami in moli za svojega sina, ki se zgublja v šumečem svetu.

Nenadoma zaslišim iz daljave tihi, nežni glas srebrnega zvonca, njegovi zvoki se razgubljajo kakor otožna melodija zapuščenega dekleta.

Kako ljubim te sanjave zimske večere, polne skrivnostnega miru in tišine!

*

DEKLIŠKA KA

V NOVO LETO

Ko nastopa dekliška KA novo leto 1937, se zaveda, da v preteklem letu ni izgubljala časa. Neprestano se je zavedala, da je treba pri nas za dekleta v versko-moralnem oziru neprimerno več storiti kot se dejansko dela. V tej zavesti je stremila uresničiti zamisel KA med posameznimi dekliškimi stanovi (dijakinjami, uradnicami, delavkami in dr.) in se ji je to v precejšnji meri posrečilo. Viden uspeh njenega dela so pred vsem začetna jedra v omenjenih stanovih, ki bodo misel in delo KA ponesla naprej. Obenem se je dekliška KA udeleževala, ali vsaj pazno spremljala vsako akcijo, ki je imela stik z vprašanjem versko-nravnega življenja pri dekletih. Nujno je morala KA za dekleta pri tem misliti na svoj cilj: z elito prekvasiti naše dekliške stanove tako zelo, da se bodo združili v živahno dekliško katoliško gibanje, ki naj naša dekleta ščiti pred vsemi nevarnostmi sodobnega življenja, posebno pred komunizmom in jim pomaga do močne katoliške dekliške zavesti in zavednosti. V posebno dolžnost si je dekliška KA štela vedno, da svoje delo podredi popolnoma cerkvenemu vodstvu.

Z dosedanjimi začetnimi uspehi podprta stopa v novo leto še bolj polna dobre volje in lepih upov. Njene smernice bodo bistveno iste. Poleg tega ji pa budijo upanje na uspešno delo še posebno sledeče okolnosti.

Izšla so *pravila osrednje Slovenske Katoliške akcije*. Dolgo so bila pričakovana in s hrepenenjem. V njih je namreč dobilo dosedanje delo dekliške KA najprej svojo trdno osnovo in polno potrjenje bistvenih načel dosedanjega dela. Prav zato se bo dekliški KA najlažje prilagoditi objavljenim pravilom. Posebno pa bo njeno delo pospešeno še z lastnimi stanovskimi pravili in poslovníkom, ki je napovedan. Z objavo pravil v Škofijskem listu nastopa tudi doba, ko bodo vsi KA začeli resneje pojmovati, s čemer bo tudi dekliški KA prihranjena marsikaka dosedanja težava.

Druga varna okolnost za naše delo v novem letu je dejstvo, da je dobila dekliška KA *svoje prostore*. V pritličju Vzajemne zavarovalnice ji je njeno ravnateljstvo odstopilo dve *sobi*, da jih kar najkoristneje uporabljajo za vse tiste akcije, ki spadajo v njen delokrog. Tako bodo dobile v teh prostorih svoje zatočišče ne samo dijakinje, ki so izpostavljene versko-moralni nevarnosti v kolodvorskih čakalnicah, ampak tudi uradnice KA, delavke KA, učiteljice in druge. Knjižnica, čitalnica, sejna soba, prostori za tečaje, vse to in podobno bo moglo biti urejeno, da se ne bo treba dekliški KA in njenim odborom potikati brez reda, posebno pa ne brez nujno potrebne literature po raznih ljubljanskih hišah. Razumevanje Vzajemne zavarovalnice za tako potrebno stvar je vse hvale vredno. Odslej bodo tudi dekleta z dežele kateregakoli stanu, imele v Ljubljani v teh prostorih stalno posve-tovalnico v vprašanjih KA in sploh vseh vprašanjih, ki zadevajo versko-

moralni položaj deklet. Srečna okolnost je poleg tega še dejstvo, da se ti prostori nahajajo tik za prostori Kolodvorskega misijona in Društva za varstvo deklet ter uredništva in uprave »Vigredi«, kar bo zopet v največjo medsebojno korist vsem akcijam, ki jih družijo bistveno isti cilji.

To eno dejstvo KA za dekleta kaže lepe upe za bodočnost. Ko so letos v jeseni odbornice škofijskega odbora obiskale vse dekanije, so se mogle prepričati, kako je misel na KA med dekleti že prodrla, saj si naravnost nestrpno želijo navodil, duhovnih vaj in tečajev, predavanj itd. Zaenkrat smemo z vso opravičenostjo pričakovati, da bodo vse napovedane duhovne vaje in tečaji lepo uspeli, da bodo naša nadaljna navodila z radostjo sprejeta in da bo število za KA izbranih deklet raslo.

Vse to delo bo seveda zahtevalo mnogih žrtev in posebno molitev. Prav za te se centralni odbor dekliške KA še posebno priporoča članicam KA in vsem, ki to versko-moralno preroditveno gibanje dobrohotno spremljajo in mu želijo uspehov. Bog daj, da bi se delo KA med dekleti v letu 1937. pod naštetimi ugodnimi okoliščinami kar najlepše razvilo in bi bilo kar najbolje uresničeno njeno geslo: povsod Boga po Mariji.

Dr. Fajdiga,

cerkveni asistent dekliške KA.

SPOROČILA

Pohvalimo delovanje Dekliškega prosvetnega okrožja za Ljubljano, ko prireja za članice ljubljanskih krožkov in povabljenе goste nad vse aktualna in potrebna predavanja. Dosedaj so bila sledeča dobro obiskana predavanja: »Kako naj dekliški krožki izvedejo dekliško kat. gibanje«; »Kako Cerkev ščiti pravice žene«; »Zakaj Cerkev nastopa zoper preprečevanje rojstev«; »Kaj izvablja dekleta v komunizem«. Tudi nadaljna predavanja bodo podobno pereča. — Pravilno je, da se tudi dekliška kat. prosveta zave svojih nalog in na sodoben način pomaga dvigati dekleta v versko-moralnem oziru.

Duhovne vaje in tečaj KA bodo za podeželska dekleta od 5.—11. januarja v »Domu Device Mogočne«. Naslednji tečaj bo za ista dekleta od 13.—19. februarja.

PO ŽENSKEM SVETU

Slovenske žene v Ameriki, ki se zbirajo okoli svojega glasila »Zarja«, so se pri zadnjih volitvah zelo postavile v agitacijo za volitve. To dokazuje tudi »Zarja«, ki ima v inseratnem delu celo zadnjo stran v agitacijske svrhe za Roosevelta. Na predzadnji in prejšnji strani pa ima velike inserate za razne druge može, ki so tudi v zadnjem času prišli do volitev, kakor:

Wallace J. Hanford, H. W. Birkle, John Bruggink, E. A. Hickey, Jacob A. Fessler in Joseph Dreps. S tem vidimo, da so slovenske žene v Ameriki tudi politično budne in delavne.

Domača nega bolnikov je na Tirolskem dodeljena sestrām sv. Jožefa. Vsako leto izobrazijo večje število žena in deklet iz posameznih tirolskih mest in vasi v svoji

hiši v Stumm na Tirolskem. Na ta način skušajo nego bolnikov prenesti v boljše razmere, kakor je bila do sedaj, ko so po kmetih čakali samo zdravniških navodil, sami pa niso znali pomagati. Vsako leto s prvim oktobrom se prične nov tečaj, ki traja eno leto. Pri nas je to delo prevzela v svoj program Slovenska krščanska ženska zveza, ki v svojih zdravstvenih tečajih, ki jih vodijo zdravnice in zaščitne sestre tudi šele orje ledino glede zdravstva. Razveseljivo pa je, da je prijav za zdravstvene tečaje vedno toliko, da jih komaj sproti opravljajo.

Misijonske sestre kot zdravnice. Četudi misijonske sestre v negi bolnikov že od vsega početka vrše mnogo nedopovedljivo koristnega, so se do zadnjega odpovedale izobrazbi za zdravniško prakso. Sv. oče je za ženske misijonske redove izdal važno odločbo, v kateri želi, naj bi čimprej prejele misijonske sestre celotno izobrazbo za zdravnice, zlasti pa še za ženske zdravnice kot pomočnice pri porodih.

Državna posredovalnica za delo. V letošnjem poletju so v Pragi z zakonsko odredbo osnovali državne posredovalnice za delo, odpravili pa vse zasebne posredovalnice. Z novo odredbo so prisiljeni vsi delodajalci prigrasiti se posredovalnici svojega okraja, ako rabijo kako moč. In sicer v teku enega dneva, pa bodisi mesto pisarniškega uradnika, delavca ali služkinje. Istočasno morajo predložiti za razpisano mesto opis šolske in strokovne izobrazbe, ki jo zahtevajo za svojega uslužbenca. Posredovalnica potem odbere moč, ki ima zahtevano kvalifikacijo. Ta izbira pa se izvrši med najpotrebnejšimi, daje prednost zlasti družinskim očetom, katere so delodajalci doslej odklanjali in rajši sprejemali samske moči, da so jih lažje izkoriščali in slabše plačevali. Vsaka zloraba od strani delodajalca ima za posledico strogo kazen, zlasti kar se tiče zlorabe mladih ženskih pisarniških moči. Ta posredovalnica bo vršila tudi najstrožjo kontrolo nad podjetji in obrati, ki zaposlujejo vaje, vaje, pomočnike, pomočnice itd. S 1. oktobrom l. l. je stopila ta odredba v veljavo, ter so izgubile vse zasebne posredovalnice pravico do obstoja. Novih konce-

sij se ne bo podeljevalo. Ta državna posredovalnica za delo bo poslovala brezplačno.

Mladinski teden avstrijskih katoliških deklet se je vršil v Habichtshofu na Tirolskem od 27. do 30. junija. Udeleženka pripoveduje: Dnevni red je bil zelo bogat na izpremembah, a vendar točen. Po jutranji gimnastiki nam je v 10 minutnem nagovoru duh. voditelj vsako jutro razlagal sv. mašo; potem smo šle skupno k sv. maši in sv. obhajilu. Nato smo pospravile postelje in zajtrkovali. Tu, kakor pri vseh obedih je veljalo pravilo, da smo vsakič menjale svoje prostore in smo se tako hitro spoznale in posestrile. Učile smo se potem zunaj na prostem narodne in verske pesmi, gimnastične vaje, ki smo jih pozneje tudi napisale. V razgovoru, ki se je vršil za tem — sede smo okoli naše voditeljice — smo ob njenih besedah pregledale vsa polja našega dela, vse kar more služiti skupini in društvu, smo razgovorile in razložile: vprašanja iz vzgoje, iz dela, iz počitnic, iz družabnih večerov, medsebojnih daril itd., pa tudi osebno vnanje obnašanje, kar imenujemo lepo vedenje. Pri obedu smo se učile izmenjaje servirati, po kosilu se je uvrstila urica popolne tihoote, da je vsaka lahko počivala, razmišljala, pisala, dokler nas zvonec ni poklical k novemu delu. Vsako popoldne smo imele v tem času življenjeslovje, kar nas je vodilo na vsa področja deklškega življenja in dela. Bile so te ure tako lepe, da smo morale za tem še same razmišljati četrt ure, ali smo šle skupno v kapelo. Po južini smo se učile veselih iger, družabnih šal, kar bomo tako lahko rabile v svojih društvih. Kmalu pa smo se zopet zbrale v večerni uri k resnemu delu, ter smo razmišljale o nalogah deklške zveze in razmišljale pota, po katerih naj bi katoliška dekleta pridobile za Boga. Vsak večer po večerji smo imele prijeten praznik, kakor: za Marijino proslavo, v slovo, za god, ob sklepu leta, nevesti v čast itd. Vsak tak večer smo navadno zaključile s skupno zbornio deklamacijo, ki je spadala k celotni snovi tistega večera. Večerno pobožnost smo opravile v gozdni kapelici, potem pa smo šle k počitku, utrujene sicer, vendar polne lepih novih misli.

ŽENA V DOMU

Ko smo bile gospodinje v dobi dolgotrajne vojne v vednih skrbih, kaj bomo prihodnji dan djale v lonec, ko smo dolge ure v mrazu prestale pred prodajalnami in pekarnami in smo trepetale, ko nam bo tako hitro pošla mast in moka, smo se pač spominjale nazaj, kako je včasih bilo v »dobrih starih časih« in si niti misliti nismo mogle, da bo kdaj zopet boljše. Vendar smo se v tistih časih veliko priučile, če drugega ne, vsaj nekoliko skromnosti, ki smo jo hotele privzgojiti tudi svojim ljudem, ki so bili včasih kar preveč izbirični.

Kakor pa je bila v tistih težkih časih potrpežljivost najvažnejša gospodinjska lastnost, tako v današnjih časih ni nič manj važna druga ženska lastnost: *izkušnja in znanje*. Zato namerava letošnja Vigred našim gospodinjam podati nekaj praktičnega znanja, ki so si ga pridobile razne gospodinje v daljši dobi svojega gospodinjstva in ga hočejo na tem mestu podati svojim sestram po širni Sloveniji v nekakih razgovorih. Zato naj se tiste žene, ki hočejo imeti vse slovniško pravilno, ne pohujšajo, če bodo slišale čisto domače kramljanje in razgovore med sabo.

KAJ NAJ BI GOSPODINJA VEDELA O BLAGOZNANSTVU?

Spričo silno visokih cen, smo ženske prav za prav popolnoma izgubile pravilno presojo za ceno in vrednost blaga. Saj smo morale kratko in malo vzeti in plačati, če smo hotele imeti, ali pa se odpovedati, če nam naša denarnica ni dovolila tega izdatka. Zdaj ko se zopet svetovne meje odpirajo in je tudi domače blago postalo dostopno vsem slojem, nam pa je treba zopet resno preštudirati to ali ono knjigo in se zanimati tudi za gospodarski del v časopisu. Ker nam je v gospodinjstvu kuhinja najvažnejša, bomo pač morale pregledati vrednost in ceno posameznih hranil. Namenila sem se danes napisati nekaj o vrednosti mesa, kakor ga dobivamo od naše domače živine. Mislim, da, ko bom tudi zraven izpregovorila takoj kakšno be-

sedo o porabi, ne bodo gospodinje že vnaprej zaprle Vigredi, češ, kaj nam neki to razlaga, kar dobim v vsaki kuharski knjigi.

Kaj porabimo od govedi za našo kuhinjo?

Od govedi je najmanj cenjena žilava glavina. Porabljamo sicer goveji gobec (Mavel ga navadno imenujemo), ki ga je treba dodobra skuhati in ga potem z jesihom in oljem kot salato damo na mizo, seveda primerno začinenega s čebulo, poprom in še kako drugo priljubljeno začimbo, ki pa je navadno posebna last vsake gospodinje in njene družine.

Pač pa je volovski jezik že bolj priljubljen. Če ni prestar, ga posušimo med svinjino v dimniku, da nam v poletju marsikdaj pomaga iz zadrege, ko že svinjina poide. Porabljamo ga tudi še kot toplo jed v svežem stanju. Dodobra skuhan, olupljen in razrezan v tanke rezine, oblit s primerno polivko, ki naj bi bila čim okusnejša, najmanj pa z okusom golaža, s praženim rižem ali krompirjevimi svaljki kot dodatek, je zelo nasitna jed. Juha, v kateri se je pa jezik kuhal, je porabna kot dolivka za marsikatero zelenjadno juho.

Z jezikom navadno kupimo tudi glavino, ki bi jo marsikatera gospodinja gladko zavrgla. Vendar se da na več načinov prav okusno pripraviti. Ko jo osnažimo, jo moramo kuhati samo zase, ker zahteva precej časa. Juho porabimo za zalivanje zelenjadne juhe ali za omako. Glavino pa sesekljamo s čebulo vred, kakor ostanke mesa za »žlikrofe«, prilijemo za dobro žlico masti, na kateri se je pekla pečenka in dodenemo eno jajce ali več, za kolikor ljudi pripravljamo. Ta zmes je silno nasiten dodatek k zmečkanemu krompirju ali tudi h kaši, ki jih potem ni treba zabeliti.

To zmes porabljamo lahko tudi za nadev za razne vrste cmokov.

Mesar najprej razdeli govedo v prednji in zadnji del, od katerih je zadnji del mnogo dragocenejši, kot prednji del; znani so posebno ti-le kosi: križ, stegno. Na obeh straneh hrbtenice je znani najodličnejši mesni kos, ki se rabi za »rosbef«.

V ostalem govedina ni primerna za pečenko, pač pa jo rabimo za govejo juho. Zelo močno juho da rep, ki ga je razkosati na zelo majhne delce in dolgo časa kuhati, da se da meso ločiti od kosti. Juha je potem zelo močna, meso pa, ki smo ga odstranili od kosti, sesekamo in porabimo kot ragu-juho. Prav lahko pa to meso porabimo tudi za razne vrste dušenih jedi z znanimi odličnimi omakami.

Prednji del, zlasti pleče je dobro meso za juho, manjši kosi okoli pa se porabijo za pečenje ali dušenje.

Pa tudi notranji deli govedi so zelo iskani. Znane so možgane, srce in pljuča, iz katerih pripravljamo razne jedi z mnogimi začimbami v omakah. Tudi ledvice se porabljajo kakor jetra, ali v omaki, ali pa dušene.

Maščoba, ki jo govedo daje, je loj. Ne cenimo ga posebno, vendar je, mešan s svinjsko maščobo, izdatna zabela. Pravijo, da to maščobo poleg presnega masla tudi najboljčljivejši želodec lahko prenese.

Pri razpuščanju vsakršne maščobe pa moramo vedeti, da vsakršno maščobo osnažimo, zlasti odstranimo vse drobce krvi, pa tudi kože, da maščobo pred topljenjem par ur mehčamo v vodi, še bolje pol vode, pol mleka, da je treba maščobo na najmanjše delce razkosati in topiti pri enakomerni vročini. Ko je raztopljeno, dodenemo po okusu na rezine narezane čebule ali tudi še kake druge začimbe, ki daje potem masti poseben okus. Ko so ocvirki lepo rumeni, precedimo mast in jo spravimo v lončeno ali porcelanasto posodo, nikoli pa ne v železno. Nekatere gospodinje imajo navado, da površino potrosijo s soljo, zaradi konserviranja. Važno pa je, da te posode niso prevelike, ampak manjše, da na zraku, ko so že načete, ne dobi mast neprijetnega okusa. Ko je mast strjena v teh posodah, jo pokrijemo s papirjem in zavežemo ob robu, papir pa večkrat preluknjamo in shranimo posode na hladnem in suhem prostoru. Pravilno spravljena mast drži več mesecev, zaseka, kakor je navada, da jo pripravljajo na Gorenjskem, pa drži celo leto. Za zaseko pa maščobe ne topimo, ampak kose prevremo, »obarimo« in potem razsekljamo ali zmeljemo v stroju. Zaseko najbolje hranimo v lončenih ali tudi lesenih posodah.

Teletina nam daje meso za pečenko. Najboljšo teletino nam dajejo do 6 tednov stara z mlekom krmljena teleta, da njihove ledvice kakor v blazinicah leže v maščobi. Taka žival nam daje zelo nežno in sočno meso. Starejša teleta imajo močnejše meso, ki pa ni več tako nežno kakor ono do 6 tednov. Po 6 mesecih ima telečje meso že barvo in okus prave govedine. Oni, ki dobro poznajo in razumejo na kuho, pravijo, da je najbolj okusno telečje meso v mesecih od maja do septembra, kar je seveda verjetno, zaradi sveže krme. Dobra teletina ima svetlo barvo, mnogo nežne maščobe, premlado meso pa je mehko in vsebuje malo hranilnih snovi. Za zimski čas je posebno iskana svinjska pečenka, ki pa je res najokusnejša samo v zimskih mesecih, kakor hitro pa gre čas na poletje, izgubi svoj okus.

Ker je Vigred že več let govorila o kolinah in spravljanju svinjskega mesa, naj čitateljce prečitajo v starih letnikih te odstavke.

Za prihodnjo jesen pa so nam obljubljena točna navodila tudi za to delo.

Okus svinjine je odvisen od načina krmjenja, kar se zlasti pozna v naših krajih, kjer kupujemo pri mesarjih svinjino za svojo porabo, da takoj spoznaš po okusu mesa in slanini, če je bil prašič domač ali hrvaški. Znano je namreč, da po Hrvaškem prašiči celo poletje do pozne jeseni ostajajo zunaj in se krmijo sami, deloma s pašo, največ pa z želodom na pašnikih, kjer rasto hrasti. Vse drugače pa je s krmljenjem v naših krajih, kjer jim pokladamo poleg korenja tudi še velike množine krompirja, otrobov in žita, zlasti tistim, ki so namenjeni za prodajo mesarjem. Naše gospodinje same vedo, kako izdatno se odebele v jeseni prašiči par tednov pred zakoljem, če jim pokladajo ajdo, zdrobljeno koruzo in podobno. Meso teh naših prašičev je nežno vlaknasto in zelo okusno, povsod prepreženo s tankimi plastmi slanine. Zato je v naših krajih domač pregovor, da je vsaka jed dovolj zabeljena in zelo okusna, četudi vanjo »prašiček stopi.«

Na vrsto bi morala sedaj priti navodila glede kuhanja, pečenja, dušenja itd. mesa, ker pa smo o tem pisali prav lansko leto, bodo čitateljce z lahkoto spravile v sklad

letošnje čtivo glede kuharskega dela, če bodo prečitale tudi še lanska navodila.

Prav tako smo v zadnjih letih obdelale v Vigredi vsa pravila iz hraniloznanstva in porabe teh hranil, kar bodo Vigrednice tudi še lahko pregledale v zadnjih letnikih.

Kaj naj si gospodinja zapomni glede priprave mesa. Važno je, da onemu mesu, ki ga rabimo kot pečenko, ohranimo kolikor se da vse hranilne snovi in tudi njegov značilni okus. To se zgodi, ako takoj zakrknjemo površino mesa. V to svrho vložimo kos mesa ali v vrelo tekočino, ali s polivanjem razbeljene masti, kar povzroči, da beljakovina v mesu zakrknje. S tem je zabranjen izliv mesnega soka v tekočino. Zato smo lansko leto govorile pri juhah, da meso denemo v mrzlo vodo, ker nam je pri tem juha glavno. Ko namreč meso v mrzli vodi stoji na ognju in se z njo vred počasi ogreva, oddaja polagoma hranilne snovi vodi. Zato je goveje meso, ki ga rabimo za juho, potem navadno pusto, krhko, vlaknato, brez vsakega soka, dočim je juha krepka in izdatna. Prav zaradi tega daje mo h govedini razne prikuhe, da jo osvežimo in ji dodamo okusa od najraznovrstnejših začimb, ki ga je moralo oddati juhi. Prav zaradi tega in zlasti še, ker je bilo do nedavnega goveje meso zelo drago, smo pripravljale juhe rajše iz raznih zelenjav in tako zvane ponarejene juhe, meso pa smo rabile kot samostojno jed.

Opozoriti moramo tu na grdo navado nekaterih gospodinj, ki čakajo z zajemalko v roki, ko zavre juha in napravi pene na površju, da z zajemalko odstranijo pene. S tem pa odstranijo najvažnejši in najboljše del hranilne snovi, ki prav na ta način odhajajo iz mesa. Ona gospodinja, ki ne more prenesti tega, da ji te pene juho nekoliko skale, naj te pene vsaj shrani kot dodatek k drugim jedem, kakor ponarejenim juham, sočivju, omakam. Vsekakor pa naj vsaka gospodinja v miru počaka, da se juha s počasnim vretjem, kar je najvažnejše za juho, sama po sebi razčisti in jo precedi šele potem, ko jo zakuhava.

Marsikatera gospodinja tudi prav ne ve, kaj naj začne s kostmi, s takozvano doklado (priklado), ki jo dobi pri mesarju. Važno je, da si zapomnimo, da najboljše

juhe nastanejo iz kosti in so res tudi krepke in aromatične, dočim jim meso oddaje samo lasten sok. Za juho dobivamo navadno dvojce vrste kosti, kot priklado k mesu: bele in krvave. Bele kosti so one iz debelih delov kosti, kakor koleno, krvave kosti pa nam dajejo manjše kosti, kakor rebra. Tu naj si zapomnimo to-le: vse bele kosti, t. j. tiste, ki pri preseku ne pokažejo krvavega izcedka, denemo lahko takoj z mesom vred kuhati. Krvave kosti pa, iz katerih se izceja krvavčast sok, pa pridene mo šele potem, ko je juha že prvič zavrela. Na ta način se juha ne skali in ne postane bleda in neznatna. Nekatere gospodinjce pridenejo te kosti šele zadnje pol ure, preden je juha kuhana.

Včasih se dogaja, zlasti na deželi, da ne dobimo lepega kosa mesa in dobrih kosti za juho. Taka juha je slaba in neznatna. Da se ji popravi barva in okus, si znajo pomagati nekatere gospodinjce s tem, da zelenjavo, kot z mozgom in na tanke rezine zrezano korenje precvro na masti in dodenejo k juhi kmalu ko prvič zavre. To da juhi zelo prijeten okus in lepo rumenkasto barvo.

V splošnem pa naj si gospodinja zapomni, da nobena juha ne sme biti čista in gladka, ker prav to je značilen znak juhe, da je nekako temnejša in gostljata, če tudi ne tako kakor razne omake k mesu, ki jih zgostimo še z moko.

Poleg govedine, teletine in svinjine ima gospodinja priliko uporabljati v gospodinjstvu tudi še bravino, t. j. meso mladih ovc in koz.

Znan je pri nas zlasti dušen koštrun in ocvrt kozliček. Oboje je posebno okusno v pomladanskih mescih, zlasti kozliček od velike noči do binkošti.

Kako shrani gospodinja meso za par dni? To vprašanje v zimskem času ne dela nikakih težav, ker je pač mraz najboljše sredstvo za konserviranje. Drugače pa je potem, ko se ogreje in meso zelo hitro dobi neprijeten duh. Večkrat že pomaga, da kos pečenke, ki jo hoče gospodinja šele drugi dan porabiti, prvi dan, ko jo je oprala in nasolila, oblije z vrelo mastjo ter postavi na hladno. Govedino, ki jo imaš za dva dni, zavij v snažen prtiček, ki si ga namočila v močnem jesihu. Pomaga tudi ako

meso nasoliš, vendar ga moraš pred porabo dobro izprati, ker sicer ti bo, naj si bo že juha ali pečenka, preslano. Seveda je za ono gospodinjo najboljše, ki ima doma led in shrani meso za poznejšo porabo na ledu.

Kaj naj gospodinja napravi z zmrznjenimi hranili? V zimskem času se večkrat zgodi, da pri hudem mrazu, ki zaide v klet in shrambo, naša hranila zmrznejo. Zmrznjenih hranilnih sredstev nam ni treba zavreči, ampak pravilno ogreti. Za to par navodil!

Pri dolgo trajajočem mrzlem vremenu je najbolje, da zmrznjene jestvine ohranimo v tem stanju toliko časa, dokler jih ne mislimo rabiti. Takrat jih polagoma otajamo. Če pa nastopi hitro milo vreme, mora gospodinja pač paziti, da zmrznjene stvari čim hitreje porabi. To pa ni vselej lahko, zlasti, če je zmrznila velika množina.

Zmrznjena jajca je postaviti v mrzlo vodo v mrzlem prostoru, da se v njem polagoma otajajo. Vendar jih je treba kmalu porabiti, ker se sicer dolgo ne drže. Če je mraz zajel veliko množino jajc, je najbolje, da jih gospodinja porabi zlasti za večerje. V večjih obratih lahko porabi jajca kot marinirana jajca. V ta namen je jajca trdo skuhati, obeliti in jih položiti v lončeno ali porcelanasto posodo, potem zavreti kis s poprovimi zrni nekako 10 minut in vlti na vložena jajca. Ko se jesih ohladi, zavežemo posodo s papirjem in jajca stojijo nekako 4 tedne v tej polivki. Iz nje jih potem lahko polagoma jemljemo, razrežemo na rezine in jih porabljamo za obložene kruhke.

Zmrznjena jabolka je treba takoj porabiti. Če bi se otajala, izgube svoj dober okus in tudi dalje ne stojijo, ker so vsa omehčana. Prav v zimskem času iz zmrznjenih jabolk skuhamo lahko kompota in z njim napolnimo kozarce, ki jih potem steriliziramo. Pri porabi se ne bo poznalo, da so bila zmrznjena.

Tudi zmrznjeno zelenjavo na enak način lahko ohranimo. Glavno pa je pri tem, da se polagoma otaja. Da jo lahko porabljamo pozneje je najbolje, da posamezne vrste kuhamo, ozir. dušimo, kakor bi jo hoteli porabiti za prikuho, vse do tja, ko je treba pripraviti prežig. Vse to potem tudi

Za praznike
DR. OETKER-SEY
PECILNI PRAŠEK
IN
VANILINOV SLADKOR
ne pozabiti!

lahko spravimo v kozarce in nam bo, če jih pravilno steriliziramo, ostalo za par tedensko porabo.

Zeljne glave, ki so zmrznile, je treba najprej oprostiti zunanjih zmrznjenih listov, potem pa jih položiti v mrzel prostor, da se polagoma otajajo. Potem jih razrežemo kakor zakislo zelje, poparimo z vrelo vodo in pustimo v njej dve uri. Potem maso dobro iztisnemo, posolimo in pustimo do prihodnjega dne, drugi dan ponovno dobro iztisnemo in spravimo zelo na trdo v lončen ali porcelanast lonec. Čez polijemo vrelega vinskega jesiha, ki smo ga nekoliko razredčili z vodo, položimo na zelje, ko se je ohladilo, krožnik in primerno težak kamen, da je narezano zelje ves čas v kislini. Potem zavežemo s pergamentnim papirjem in nam ostane na ta način shranjeno zelje, če tudi že po tej nesreči, da nam je zmrznilo, do pomladi in ga zlasti lahko rabimo kot posiljeno zelje.

Zmrznjen krompir je za marsikatero gospodinjo naravnost katastrofa. Morebiti ga je nakupila za drag denar, da bo z njim izhajala do novine, pa ji je zmrznil. Ne smemo pa misliti, da je že vsak krompir, ki ima sladak okus tudi zmrznjen. Zadošča že tudi višja temperatura v kleti kakor pa ona za zmrznjenje, da postane krompir sladak. Takemu krompirju, ki je samo sladak, še ne zmrznjen, pomagamo lahko na ta način, da ga prenesemo v toplejšo shrambo in se tam zopet nekako umiri. Če pa je krompir zares zmrznil, pa ga nikakor ne smemo prenesti v toplejšo shrambo, ampak ga moramo v vodi, ki smo ji prime-

šali soli, v mrzlem prostoru odtajati, potem razgrniti, da se odteče, potem pa polagoma osušiti v toplem prostoru. Če tudi smo ga na ta način rešili gnilobe, vendar ga moramo kmalu porabiti. Saj pa je prav krompirjevih jedi cela vrsta, ki jih gospodinja lahko samo zbere in potem pripravlja krompir na najrazličnejše načine.

POD IMENOM »KNEIPP« se prodajajo različne ponaredbe prave Kneippove sladne kave. — Izkušena gospodinja kupuje in vzame samo originalne pakete, ki nosijo kot zaščitni znak sliko župnika Kneipp-a. — Znano je, da je pravi »Kneipp« izredno zdrav, poleg tega pa pomaga tudi varčevati, ker potrebuje vsled vsebujočega slada izredno malo sladkorja. — Izdeluje se po navodilih župnika Kneipp-a, vsled česar nosi njegovo ime.

ZAKAJ TI JE ROČNO DELO V VESELJE IN PONOS?

Mnogo žen in deklet se že danes ukvarja z ročnim delom v svojem prostem času: one vezejo, pletejo ali kvačkajo. Veliko je pa tudi takih, ki jih nikoli ne zalotiš pri ročnem delu; nehotе pozabljajo na isto, in če le kdaj zahrepene po njem, z najboljšo voljo ne najdejo ničesar, kar bi prijele v roke.

Često so take žene in dekleta tiste, ki ročnega dela ne obvladajo, ali one, ki mislijo, da sploh nimajo potrebne spretnosti za to. Če bi pa kljub temu hotele le enkrat poizkusiti, se morajo oprijeti kake priproste tehnike: n. pr. kvačkanja. Pri kvačkanju uporabljamo v splošnem samo verižne, goste petlje in šibične, a te umetnosti se vsaka žena in dekle mimogrede priuči. In že lahko prične z delom. Isto pa mora biti smiselno, prikupno, potrebno, postati mora nekaj, česar manjka v gospodinjstvu.

N. pr.: v mnogih, ne samo mlajših gospodinjstvih, je prav malo lepih namiznih prtov. (In vendar lepo pregrnjena miza nehotе razveseljuje pusto vsakdanjost.) Dostikrat je ta ali oni prt tudi premajhen za število gostov in velikost mize, ali pa je prt, ki bi ga rade pogrnile — v umazanem perilu. Tedaj smo prav gotovo v zadregi, ker ne bi rade imele na mizi kakršnegakoli

prta ob prilikah, ko bi druge pregrnile mizo z najlepšimi.

Nasprotno nas pa razveseli dejstvo, če imamo tudi ob nenapovedanem obisku pri roki vedno primerne prtiče. Če gost z občudovanjem pohvali gospodinjso ali domačo hčerko: »Koliko zaloga prelepih prtičev je v vaši hiši,« kako zadovoljstvo občutimo v svojem srcu.

Pa niso samo prti, s katerimi krasimo svoj dom. Tudi posteljno perilo nam nudi široko polje za delo. Brez ozira na veselje, ki ga že tako ima vsaka žena in dekle z lepo posteljnino, vsaka pač z največjim veseljem in ponosom pripravi za gosta posteljo z blazino in rjuho, okrašeno z lastnim ročnim delom.

In vse to, prte vseh velikosti in posteljno perilo, bolj ali manj okrašeno z ročnim delom, pa še mnogočesa lepega že imamo, če znamo samo kvačkati. Za začetnice je zelo lahko in prijetno delo filet-kvačkanje. Da žene in dekleta povsem seznanimo s to tehniko, jih bo letošnja priloga »Vigredi« od časa do časa uvajala v njo in dajala praktična navodila.

Če je bil to že nekak odgovor na vprašanje »Kdaj ti je ročno delo v veselje in ponos?«, naj v naslednjem podam še drug odgovor. — Ročno delo nas ne razveseljuje samo takrat, ko napravimo zase in za svoj dom kaj lepega; v veselje in ponos nam more biti tudi, kadar hočemo koga razveseliti z lepim darilom, pa moramo pri tem varčevati. Kako bi si nabavile v tem slučaju darilo, ki bi bilo istočasno lepo in dragoceno? Poznam samo en izhod: vsedi se in ga ročno izdelaj sama. Tudi taka darila so lepa v filet-kvačkanju, za začetnice, kot tudi za tiste, ki rade kvačkajo. Če obvladamo različne panoge ročnega dela, je izbira daril seveda mnogo bolj pestra. Vsaki tehniki se pa, če si količkaj spretna, hitro prilagodiš.

Gotovo ste drage žene in dekleta našle že več različnih odgovorov na moje vprašanje; uvidele ste, da je skoro vsaki ženi in dekletu v današnjem času potrebno ročno delo. A našle boste to, kar vam bo v veselje in ponos, če znate pravilno izbirati, v letošnji prilogi »Vigredi«.

»Pridne roké — dota zamé«, bodi odslej naše geslo.

KUHARSKA UMETNOST

Vigrednica Cveka K. v M. pošilja sestavo sledečih jedilnikov: 1. Juha z jetrnimi cmoki. 2. Italijanska salata. 3. Pečena gos z dušenim zeljem in krompirjevimi svaljki. 4. Božična potica.

1. *Juha*. Goveja juha, morebiti od prejšnjega dne, ali pa danes kuhana in meso shranimo za poznejšo porabo.

Zakuha: jetrni cmoki, 125 g dobro zre-zanih, od kože, kit in žil osnaženih teleč-jih, govejih ali kurjih jeter, 1 jajce, 25 g presnega masla, 4 do 6 žlic smletih drob-tinic, primerno soli, nekoliko sesekljanega petšilja, ščep popra. Kuhati 5 minut.

Presno maslo vmešamo, ubijemo jajce ter dodamo sol in maso jeter. Ko je to dobro zmešano dodevljemo po žlicah mo-ko, da nastane mehko testo. Da so cmoki enakomerno veliki, jih zajamemo s srednjo veliko žlico, poprašimo z moko in izobli-kujemo v srednje velike cmoke, če se nam zdi primerno tudi drobne, kakor oreh de-bele. Primerno je, da denemo za poskušnjo en cmoček kuhati, da vidimo, če so primer-no vmešeni. Če so premeški, da v juhi raz-padejo, dodamo nekoliko moke, ako pretrdi omehčamo maso s pol žlice mleka.

Italijanska salata. 1 kg kuhanega krom-pirja obelimo, 3 do 4 sardele, nekoliko ostankov od pečenke, gnjati ali dobre klo-base, 2 kisli kumarici, nekoliko jabolka, srednje veliko čebulo, 2 žlici kaprov.

Olupljen krompir, osnažene sardele, ku-marce, čebulo, meso in jabolko razrežemo v enakomerne drobne kocke ali tanke re-zance ter jih pomešamo med seboj in tudi s kapri. Na to pripravimo majonezo tako-le: 3 jajca, 5 do 6 žlic namiznega olja, 6 žlic jesiha, 1 malo žličko gorčice, malo žličko soli, ščep popra, 1 malo žličko slad-kornega prahu. Iz 3 jajc, olja in jesiha mešamo, še bolje razžvrkljamo, posodo s tem postavimo v večjo do polovice napol-njeno posodo z vrelo vodo in toliko časa enakomerno žvrkljamo ali stepamo, da se speni. Ne smemo pa pustiti, da bi zavrelo. Potem vzamemo posodo iz vrele vode, me-šamo še nekoliko časa, dodenemo sol, gor-čico, poper in sladkor in vse enakomerno zmešamo in pustimo, da se ohladi. Preden damo solato na mizo, pomešamo majonezo

in prej pripravljeno maso. Če hočemo na-praviti solato še posebno lepo, jo lahko okrasimo, ko smo jo nakopičili v plitvo skledo, še s sardelami, trdo kuhanimi jajci in zelenimi vejicami petšilja.

Pečena gos. Navadno imamo o božiču gosjo pečenko, vendar moramo imeti za pečenje gosi 2 do 3 ure časa. Naj slede drobna navodila za pripravo gosi. Zaklano gos osnažimo, izvzamemo drob, jo osmo-dimo nad špiritovim plamenom, da odstra-nimo puh, s tankim nožkom odstranimo nastavke za pirje, jo trdo obribamo s toplo vodo in soljo, čez nekaj časa umijemo v mrzli vodi in jo s snažno kuhinjsko brisa-čo osušimo. Ko smo na ta način gos zunaj in znotraj dobro osolili, se najhitreje spe-če, če jo najprej v globoki ponvi s pokro-vom v vrelo vodo postavimo in $\frac{3}{4}$ ure kuhamo. Zdaj jo šele denemo v pekačo tako, da so prsa obrnjena navzgor. Poli-vamo jo z juho pod njo in moramo kmalu doliti tudi drugo polovico juhe, da jo spe-čemo lepo rumenkasto rjavo in krhko. Juhi pod njo odlijemo mast, ki se je nabrala na vrhu in jo spravimo v posebno posodo, da z njo pozneje kdaj izboljšamo kako drugo juho ali jed. Potem juho z žlico moke ne-koliko zgostimo ter jo damo kot omako v posebni posodi (čolničku) k pečenki na mizo. V nekaterih krajih imajo navado, da notranjost gosi napolnijo z jabolki, češp-ljami, vendar je za nas okus sadne slad-kobe neprimeren. Mlade goske je treba peči v masti, ker še nimajo same dovolj maščobe. Zato najraje porabljamo presno maslo. Na enak način pripravimo tudi ra-co. Razrežemo jo kakor zahtevajo pravila.

Sušeno zelje. Srednje velika glava bele-ga ali modrega zelja, 1 liter vode za po-parit, 40 do 60 g masti (po okusu tudi 20 g prekajene slanine), $\frac{1}{8}$ jesiha, mala čebula, 3 žlice sladkorja, žlico soli, ščep popra. Lepo zrezano zelje oparimo z vrelo vodo in pustimo 5 minut pokrito stati. Med tem časom razpustimo mast, razrezano če-bulo in dodenemo jesih, sol in sladkor ter vse par minut dušimo, a ne toliko, da bi postalo popolnoma rjavo. Zdaj dodenemo zelje, ki smo ga dobro oželi. Pustimo ga v pokriti posodi, da se polagoma duši. Na-zadnje dodenemo še ščep popra. Vodo, ki je morebiti ostala, porabimo za doliv k poznejšemu zelju.

Krompirjevi svaljki. 4 do 5 krompirjev kuhanih in olupljenih, eno šestnajstinko presnega masla, primerno soli in moke. Krompir pretlačimo, denemo na desko, dodenemo presno maslo in z nožem temeljito premešamo. Polagoma dodevujemo primerno množino moke, da nastane mehko testo. To razvaljamo na prst debelo, razrežemo v podolgovate kroge, ki jih še in še zmanjšamo ter nazadnje košček testa povajamo v moki, da nastane za prst dolg svaljk. Zakuhamo jih v vrelo vodo, kuhamo 5 do 7 minut, odcedimo in morebiti v skledi zabelimo z ocvrtimi drobtinicami. (Krompirjevi svaljki so nasitni del tega kosila, ker pri večji družini ne pride dovolj gosi na vsakega člana.

VPRAŠANJA IZ ZDRAVSTVA

Odgovarja Dr. M. Justin

M. T. iz S. — Že par let čutite v grlu, da Vas sili in naganja h kašljanju — poleti in pozimi. Pri petju Vas to ovira, ker nimate več čistega glasu. Stalni nahod Vas muči ob vsaki priliki.

Po vsem, kar poveste, imate kronični katar v grlu in nosu. Ta katar Vam sluznico in tudi glasilke spreminja, odebeli ali drugače oškoduje. Razumljivo, da pri petju ni več čistega glasu. Čim bolj boste v tem stanju poskušali peti, tem bolj si boste glasilke pokvarili in ne bo nikoli več čistega glasu. Če je še čas — nehajte s petjem in temeljito si odpravite katar. Specijalist za grlo in nos Vam bo dal navodila. Jaz pa Vam že na daljavo lahko rečem: Dihajte vedno in povsod le skozi nos, ne skozi usta. Spirajte grlo, ne pijte mrzlih

pijač, čuvajte se prahu. V prosto naravo! Noge imejte vedno tople. Mrzle noge kata in grlo poslabšujejo.

Naročnica »Vigredi«. — Stara ste 24 let in imate že precej sivih las. Kako bi se obranili sivih las, vprašate.

Sive lase začno dobivati nekateri prej, nekateri pozneje, vsi pa skoro gotovo enkrat. Malo je izjem. Vzrok leži deloma v telesni konstituciji, podedovanosti (hereeditetna obremenjenost), deloma v načinu življenja (prehrana, red, skrbi in težave). S fronte je marsikak možak in fant prišel siv domov. Notranje izločevanje gotovih žlez z notranjo sekrecijo, z izločevanjem svojih snovi (hormonov) v kri, ki je večje ali manjše, precej odločuje, kdaj začne človek siveti. Torej, kaj je pri Vas vzrok? Nekaj gotovo. Če morete odstraniti vzrok, pa preprečite nadaljno sivenje svojih las. Sicer pa: Sive lase dajo častitljivost osebi, ki jih nosi. No in kaj za to!

A. B. iz Pr. — Imate zmerom zatečene noge v gležnjih in členkih, po bedrih in mečah pa modre lise. Delavka ste v tovarni in dosti stojite na cementu. To gotovo ni brez pomena. Če noge ne morejo počiti, začno zatekati. Spremenite način življenja ali službo ali imejte noge povite, dokler stojite.

Perijoda Vam tudi ni v redu, boli Vas želodec, imate belo perilo in večkrat Vas »dol žene«.

Kaj pa, ali je Vaše srce v redu? Dajte se enkrat pregledati, če ni srce tudi kaj soodgovorno za vse Vaše stanje. Če je, potem naredite tako, kakor Vam bo zdravnik svetoval. Najbrž zdravila in več počitka.

POJASNILO K LETOŠNJI NASLOVNI STRANI »VIGREDI«

Dvanajstkrat izide »Vigred« v letu, dvanajstkrat pošilja s svojimi članki čitateljicam luč katoliške prosvete, v katerem svitu zasije belina čiste duše katoliških deklet in žena.

Vsebina vseh člankov in povesti našega glasila tvori celoto, sklenjeno trdno verigo, ravno nit, ki teče skozi življenje.

Tako je tudi cela naslovna kompozicija sestavljena iz dvanajstih lučk, ki so tesno povezane med seboj. Ko bo izšla prva številka glasila »Vigredi«, bo zagorela prva lučka z zlatim odsevom in tako postopoma naprej, dokler ne bo za prihodnji Božič prižgana zadnja luč na drevesu, ki črpa življenjsko moč iz zdrave zemlje, katero skrbno zaliva naš nebeški Vrtnar.

Stud. ing. arch. Gajšek Vlado.

Svojemu dušnemu pastirju

ostanejo vedno hvaležni farani, za katere skrbi ne samo duševno, temveč tudi telesno. Tak zdravnik je bil župnik Sebastian Kneipp.

V bogati zakladnici prirode je našel marsikaj, kar človeka zdravi, kadar je bolan, in kar mu tudi pomaga, da si varuje zdravje.

On je tudi odkril blagodejne moči, skrite v našem domačem ječmenu.

Toda šele, ko so po posebnem postopku napravili vse vrline ječmena koristne človeku, šele potem je dovolil, da se ta posebna žitna kava imenuje:

Kneippova sladna kava.

Dobra in cenena kavna pijača, s pomočjo katere si varujemo zdravje!

**DOBIVA SE SAMO
V TAKIH PAKETIH**

Izkušena gospodinja:

Mil sem poskusila dosti
Vendar do spoznanja sem
prišla,
Da najboljše vse lastnosti
Zlatorog terpentin ima.

Ako gre za zavarovanje pride v poštev le

Vzajemna

zavarovalnica

LJUBLJANA
Miklošičeva 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi; 2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »KARITAS«.
Zavarujte sebe in svoje imetje edino pri naši domači slovenski zavarovalnici.

»DEKLIŠKI ODER«

V založništvu Vigredi je petero zvezkov Dekliškega odra, ki vsebujejo nastopne igre z ženskimi vlogami:

II. zvezek:

PASTORKA. Drama v petih dejanjih.

SESTRI. Božična slika v enem dejanju.

ŽIVELA TELOVADBA! Veseloigra v enem dejanju. Cena Din 12.—.

III. zvezek je posvečen materinske-mu dnevu in vsebuje 19 deklamacij za materinski dan in kratke prizorčke:

POTRPETI JE TREBA Z OTROKI
PISMO

MATERIN ZAKLAD

MOČNA MATI

MATERINSKA LJUBEZEN

Cena Din 10.—.

IV. zvezek: vsebuje 5 daljših in krajših iger namreč:

ZA SREČO. Igra v treh dejanjih.

ANGELA. Božična igra v petih slikah.

URE NA RAZPOTJU. Prizor za Silvestrov večer.

PAMET JO JE SREČALA. Burka v treh dejanjih.

KAKOR VIDITE... Veseloigra v štirih slikah. Cena Din 16.—.

V. zvezek:

SV. ELIZABETA. Igra v petih dejanjih. Cena Din 7.—.

VI. zvezek vsebuje tri igrice:

ZADOVOLJNOST OSREČUJE. Božična igra v enem dejanju.

GOBAVKA. Misijonska igra.

PRED JASLICAMI. Božična igra v dveh dejanjih. Din 7.—.

ZALOŽBA „VIGREDI“ - LJUBLJANA

Masarykova 12

VIGRED 1929, 1930, 1931, 1932,
1933 à Din 25.—

MATI VZGOJITELJICA. Din 16.—

MED POMLADJO IN POLET-
JEM Din 10.—

Henoh Arden Din 8.—

